





Иура Пкын

## **АБАХӘ**

Ажәинраалақәа, апоема,  
абалладақәа, алегенда

Апхәынтшәкәтыжырта  
АҚӘА 2015

Пқыын, И. Т.  
П 67 **АБАХӘ.** Ажәеинраалақәа, апоема,  
абалладақәа, алегенда.  
Ақхәынтшәкәтыжыырта. Ақәа, 2015. – 112 д .

Иура Пқыын ишәкә ғыц еиднакылоит ацыхә-  
тәантәи ашықәсқәа рзы иақитаз еиуеипшым  
афымтақәа.

**ББК 84(5А6х) 6-5**

© Пқыын, И. Т., 2015  
© Ақхәынтшәкәтыжыырта, 2015

## **Лакхынца лаша зцу апоет**

Апоет Иура Пқыын, азиас цауылеипш, ихы раза,  
ипсы раза, аханатә ишиказшьоу еипш, ажәа сахьарк  
дахзызо аматц иуеит. Иара, уи ажәагы, зыгәра агаз апо-  
ет игәы дамыргакәа, ақсы алагафәагартә дтанарқшит,  
уаха днацырамшәартә «дахәынцеит». Убри азоуп уи  
ипоезиа есымшагы изацу агәнаалара, аласра-цауылара.  
Дкомпозиторымзаргы, иажәеинраалақәа ирыпхьаз иа-  
разнак ашәахь ииазгандаз хәа агәахәара иртоит. Ари  
апоет ихатә кәазшьа, иажәартәашьа, ицәахәартәашьа, ихатә  
дунеи, илапшхәаа рбеиара ауп изыбзоуроу.

Иура Пқыын, егырт ишәкәқәа ркны еипш, ари аизга ғыц  
ақынгы ажәеинраалақәа рдунеи мацара иеҗамгзакәа,  
илапшхәааи итематикеи ицегы еитцихит. Арака ақхәаф  
ипылоит апоема, абалладақәа, алегенда.

Апоема жанр зәазызымшәацыз апоет ари ишәкәы  
иагәылаитаз ипоема кьәф «Ақсынтәыла» акны, ус хыхь-  
хыхьла, ибафхатәра инаҗаз алшарақәа ахархәара рзуны  
фымтак ақцара хықәкыс икамтақәа, ғыц блала да-  
гәылапшыхт Ақсны аҗоурых. Иаххәаргы иаазаргы, хаҗа-  
цаа иахзырухьаз арыцхарақәа азмырхакәа, хара ххала ххы  
ханазынха, ихацәтәымны ихалахгалаз аҗоурыхтә хтысгы  
асақәа атәапшь иарганы, мчыла ирпшзаны ицәыримгеит,

иааимырцшит. Ахааназы нхьяцш-аахьяцшрак зламыз, ацсуатасла, аиаша шиашоу артцабыргра еснагь ҕазшьас измаз апоет араҕагы жэларык ргэыхь хэырбҕыцк нақәйтцит, уатцэи имжыыжкха иҕамларц азы.

Уамашәа аинтерес рыцоуп ари ашәкәы иагәылоу ажәйтәзатәи аҕоурыхтә хтысқәа шыаҕас измоу абалладақәа «Аоҕстаа царкыы», «Арбаҕь ныхәара».

Азия Ритца иаххәау алегендақәа хыҕхьазарала ира-цәамзаргы ихахахьейт, акыпхь збахьоу хрыҕхьахьейт. Аха ари ашәкәы иагәылоу алегенда «Ритца» уаанза иаадыруз иреицшзам. Араҕа апоет иахахьаз алегенда убриаҕара аҕсы ахаитцит, ашьхатыпхьызқәеи, азиасқәеи асиужет акәшамыкәша убас еилеисейт, иац иҕалаз хтысшәа аҕхьаф илаҕ иааигейт, алогикатә шыаҕақәа рыҕаны.

Ажәакала, аҕсуа литература, апоезиа абзиабашцәа рахь деиҕамшахьцит абафхатәра лаша змоу, ашьха хауа цқьейицш изоыдоу аҕцамтақәа рыла апоет Иура Цкын.

*Енвер Ажыба*

## СУЦӘШӘАГӘЫШЬОИТ, АҢСЫНТӘЫЛА

Хзиас дуззақәа рыбжьара,  
Хабжьаҕәыҕәны хаанхазейт.  
Ах, ихауцтгы лабжьарак,  
Цхак хазхьизтоз дҕамлазейт.

Дал, Цабал рхәатәы еиқәымшәейт,  
Рызегь ахон лада-шада.  
Абжьыуааи Бзыҕаагы еинымшәейт,  
Дырмоугәышьейт ахада.

Хазы иахейт наҕ асазқәа,  
Ишзымцоз рзымдырит хара.  
Закәытә дгьылқәоузеи иахцәызқәа,  
Хзеидымгылт азын хара.

Хашьцәа гәакыақәа аубыхқәа,  
Рхала егышрылымшоз рымбейт.  
Ауаа гәымшәақәа еиқәныхқәа,  
Ртәылаҕ иҕамкәа инкабейт.

Имгьо ҳаҳәрақәа ируакуп,  
Амҳацъырра ҳзықәныршәаз.  
Шәзыхынхәгәышььозар иҳақуп,  
Даҳзымгәаазазар ҳазшаз.

Аимак-аиҶак ыҶагәышььоуп  
Ацсынтәыла иахьагы.  
Цьоукы аимтәара иаҶгәышььоуп,  
Амал иакәрцоит рыцсгы.

Иахан ҳадгьылқәа ртигәышььоит,  
«Рцъыпқәа» ирықәтәа иңырларц.  
Хьаак умоуп угәынқьгәышььоит,  
ИаҶуп ухәрақәа дмыргьарц.

Ацсынтәыла, иучҳагәышььоит,  
Уааиуеит ус уеыргәгәаны.  
Сгәы утагәышььоуп, суцәшәагәышььоит,  
УҶаларушь уцсеивганы?...

#### АЦСУАРА

Ацсуара изныҶәгома, зацсуара зцәызыз,  
Атәым иахьынхалаз, иззымхәо збызшәа.  
Зыламыс иаҶрацалаз, зтцасқәа казыжьыз,  
Ирцеицшу иазхәыцуам, избоит уамашәа.

Икыдцан рыѡнашәқәа мҳацъырра иагазшәа,  
Раштақәа кажьны иқәцит цьоукы.  
Рзыхьқәа табазшәа, рханқәа хьыбгазшәа,  
Уа еибаҶәаҶоит ацан еимақы.

Ацсуара абаҶоу, кҶаѡрак икҶарыжьит,  
Алақәа тырхит, ихтәоуп анапқәа.  
Рбаҳчақәа еиньлеит, рымхурстақәа еиурыжьит,  
Абгақәа иртыцхеит иқәцыз рѡнқәа.

Ацсуароуп ацсуаа хьыхчагас иҳамаз,  
Ацсуароуп ацсуаа хьмырзқәа ҳаазгоз.  
Ацсуара еилазгаз имѡа шәаҳаназ,  
Ацсуара инышәомызт хьымзгы азыргоз.

Ацсуара шытазцо кыр ихьантоуп хәа,  
Уцкәынцәа ирылтраны иҶоу уазхәыц.  
Изхәартагәышььеи агәаҶ уцсы тоуп хәа,  
Уабацәа рымѡа ура уананыц.

#### АСАРКЪАЛ АБЖЪЫ

*Блабырхәа ақытан иргылоуп х-абеицарак  
ртоурых зхәо абаҶа, зыгәтаҶы асаркьал хшьуа.*

Ихәныган цшыхәраҳәа идыртәазшәа,  
Ишьтоуп скыта ахәқәа рҶы.

Ҳашьха дукәагы шанхазшә,  
Ицшуеит ирхалашо рхы-рҕы.

Шаҕа хьааи-гәырәеи ртысхьеи  
Сқыта хәычы адақәа.  
Ех, шаҕантә иахамацәысхьеи,  
Амца рыцрарцахьеи ахәқәа.

Ақәылащцәа ахацха иқәсуан,  
Азәгы дшәомызт иандыды.  
Аҕәкәаҕәахәа еиҕахысуан,  
Ихәышә хәхьчон Цьамарды.\*

Лакобеи Сталини иртәартан,  
Иаргәыргьон асас ибара.  
Иҕалап хәа рразҕы шәартан,  
Азәгы дгәыгуамызт ара.

Иргагәышьеит хбыргцәа нхалган,  
Ҷажәеи жәибыжь шықәсазы.  
Анҕаңаризеи\*\*ишхам алан,  
Ари ақыта мҕиаразы.

Цьоукы рахәтцас ирхан иаарысуа,  
Иршьуан ирҕыжуа Абааҕа.

\*Цьамарды Барцыц – инапала ашәақь хәшәы ҕаитцон.

\*\*Анҕаңаризе Сосо – Ашәартадаратә мацзура аус тцаафы, Қартынтә даашьтын.

Инцәытцарххо ирхысхысуа,  
Иалахәмаруан рыцсаҕа.

Шаҕааы аибашьра иннарцәазеи,  
Ахәынтқарра ду ахаан.  
Шаҕааы рыцстазаара ҕахтәазеи,  
Игьежьюам дунеи ахаан.

Харблырц ақыртқәа анхақәла,  
Мышқәак рыла хандыртцәарц.  
Иузныкәеит усқан хақла,  
Уцеицәа гылеит урыхьчарц.

Дара роуми хаҕсы ҕызхыз,  
Ршьа цқьа ами хаикәзырхаз.  
Ацыс мөас абла тызхуаз,  
Закә рҕарцәоузеи иҕахаз.

Атоурыхаҕ зызбахә мызуа,  
Хшьа кәапеила изтақәаз.  
Шәыпцқәа хацуп ихацәмызуа,  
Зыхьз мралашан инхаз.

Шәбаҕа гылоуп х-абеицарак,  
Мчы ыҕазам шыта ихзырбго.  
Ианыҕалах даҕа шәарак,  
Асаркьал абжыы зырго.

*ақ. Блабырхәа, 27.07.2008*

## АҔСУА ҚЫҒАҚА

АҔсуа қыҒақәа, аҔсуа қыҒақәа,  
Сара сҒәыҒра, сҒәашыы аркыртақәа.  
АҔсуа қыҒақәа, сныха тәартақәа,  
АҔсуа қыҒақәа, аҔсуаа рынхартақәа.

Сабацәа рабацәа рыбафқәа ахьамадоу,  
АҔсуа қыҒақәа сара сбааҒарақәа.  
Сзиасқәа шьтхысаа иахьлеиуа ҒыргаҒада,  
Асас изыҳәан иахьаарту аҒәарақәа.

Сдәы иатцәарақәа, сашта тбаарақәа,  
Хьтәы рахәыцушәа сышьхақәа шәыкәыршоуп.  
Арантә избартоуп сыхра ҒьҒарақәа,  
АҔсуа қыҒақәа, ох, са сшәыкәыхшоуп.

Сара сыламыс, сбызшәа ацқьарта,  
Сара саҔсуара, сҒас аныкәҒарта.  
Сара сҒәыргьара, сылҒатцә өеирта,  
Сара сашәақәа, сзыхь ахыцхырта.

АҔсуа қыҒақәа, аҔсуа қыҒақәа,  
Сара сҒәыҒрақәа, сҒәашыы аркыртақәа.  
АҔсуа қыҒақәа, сныха тәартақәа,  
АҔсуа қыҒақәа, аҔсуаа рынхартақәа.

## АҔСНЫ АЗЫ АШӘА

АҔсабара шәтит еинтәыла,  
АҔсаа рашәахәабжь дыргоит.  
ИблахкыҒоу АҔсынтәыла,  
АҔшзара иакны иаҒоит.

ИаацәытцәҒоит ашыжь сымра,  
ИҒхашьаҒхатцә ихааза.  
Ахақәитра, нас, ахьцшымра,  
СымҒа наҒоуп хараза.

Ах, ишҒацқьоу сцыха зыхьқәа,  
СыҒандаз урт реиҒш сласза.  
СыҒсабара иахәшәтәуеит сҒәыхьқәа,  
Ашьха ҳауа Ғацаза.

Иаасыкәаршан зегь ҒәытҒаҒоуп,  
ИҒсыршьаҒоуп зегь ара.  
Ашьац татаҒы блахкыҒоуп,  
Исызбом уи сызхара.

АҔсабара шәтит еинтәыла,  
АҔсаа рашәахәабжь дыргоит.  
ИблахкыҒоу АҔсынтәыла,  
АҔшзара иакны иаҒоит.

## АУАА РҖӘЫШРА

Ашәыр зәғалом атла ғазар,  
Изхәартәи адацқәа еибгамзар.  
Азы шыцәоу уа иубазар,  
Рыцқарами иухәо уғамшәар.

Згәыла изыхәан ажра зжызгьы,  
Дтахар алшоит иңа дшавсуа.  
Дрыцқауп хымқада иңсызгьы,  
Ицәуашья иақәымшәазгьы.

Амца дзалцуам, амца хтазкыз,  
Ауаа қәышқәа ирхәо иашоуп.  
Збашья змам аус еимазкыз,  
Ируа-ирхәо уи зегь башоуп.

Иқалаша азәгьы изахырқом,  
Хатцакыуп зегь ағстаа ифьтца.  
Ғыла Бзың азәгьы дзахырқом,  
Уи азын ауп ацқа зхырцда.

Инцәаша арахә узынкылом,  
Тәығала еисуеит рыңсымтаз.  
Азы хығеара узаңгылом,  
Уналазуеит агәы еилашымтаз.

Ихыжәжәарза игылоу аңбажә,  
Ашәышықәсақәа иртысхьеит.  
Ех, ушқашоу адунеиажә,  
Амацәыс ухамацәысхьеит.

Ауаа рқәышра хшығ ртагоуп,  
Ражәаңқакәа бақоуп имқсуа.  
Иқәнықәо рзын қхьақацагоуп,  
Мчыкгьы ықам ирыгәтасуа.

05.08.2012

## АБАХӘ

Абахә ғаша сағәаңшуан,  
Амра шаша ахашуан.  
Цақа азыхьқәа еилашуан,  
Амца рыццоушәа ишуан.

Абғаб абахә иағәахәуан,  
Акаңқаң агәы ағанан.  
Амш анааихәлас слахәуан,  
Уарбак ажәғанағ ихын.

Абахә ағалара хьантоуп,  
Сшьамхы иалшарушь уажәшьта.



Сара исхызгахъоу рацѳоуп,  
Ҷыц сыцкѳынхазом еиҫа.

Игылан ашьхақѳа еиқѳсы,  
Иазыпшымзи лассы асы.  
Сааигѳа дықазам уаѳсы,  
Абахѳѳа ирѳан сыцсы.

#### ИХѳМАРУЕИТ, ИХѳМАРУЕИТ АСЫ

Ихѳмаруеит, ихѳмаруеит асы,  
Ажѳѳан ҳаракыра агѳѳы.  
Сгѳырғъара иацлоит лассы,  
Суацъақ ахъ иназгоит амѳы.

Ихѳмаруеит, ихѳмаруеит асы,  
Адгъыл сызбом сызхара.  
Ацсҫазаара иалоуп сыцсы,  
Уарада, радара раа.

Рдѳынак ѳықѳѳықѳѳеит схѳѳы,  
Ишьҫалоит махѳѳѳак асаара.  
Илеиуеит асы катѳаны,  
Уарада, радара раа.

Ихѳмаруеит, ихѳмаруеит асы,  
Адгъыл сызбом сызхара.

Ацсҫазаара иалоуп сыцсы,  
Уарада, радара раа.

#### СГѳЫ ААЦСАГѳЫШЬЕИТ

Иаацсагѳышьеит, сгѳы аацсагѳышьеит,  
Ахақъымцѳа ихѳышѳтѳтѳѳуп рхѳагѳышьеит.  
Ҷнакгы цсшьарахѳа имтѳагѳышьеит,  
Даара-даара кралшагѳышьеит.

Шьҫак иауам хѳа ахѳагѳышьеит,  
Уа цѳашьҫдас иара былгѳышьеит.  
Иацгылоз ашьыжь шара,  
Ашѳѳоуп, ашѳѳоуп изыркара.

Агѳрѳѳа,ахъаа иарѳагѳышьеит,  
Са сгѳы ахѳыцра иагагѳышьеит.  
Амца ацразҫоз урҫ абақоу,  
Ирыздыруам уажѳ сызлақоу.

Нас, ба бакѳзар зегъы зхароу,  
Уахгъы-ѳынгъы сыцхыз иалоу.  
Са сгѳыҫрақѳа брыцхауп, брыцхауп,  
Анцѳа дбыцыз, срыцхауп, срыцхауп.

Иаацсагѳышьеит, сгѳы аацсагѳышьеит,  
Ахақъымцѳа ихѳышѳтѳтѳѳуп рхѳагѳышьеит.

Ғнакғы ңсшьараҳәа имтәагәышьеит,  
Даара-даара кралшагәышьеит.

### САХЬИЗ СҚЫҒАХЬ

Ашаха иамта ичырчыруа,  
Аңсаа ашәа ахьтдырҕьо.  
Аңсуа хатца иеы кәаруа,  
Ашьыжь ашта иахьытҕьо.

Иахьуцыло зыхцәы мзанроу,  
Атыпхацәа еикәапхо.  
– Ҳаигзом асас уа узы иҳамоу,  
Умәахытц, – хәа дахьдырххо.

Схәычра иаштоу, сқәыпшра иаштоу,  
Улашырбаган сыбла ухуп.  
Сахьцалакғы ғтуа исышьтоу,  
Ухьз сгәатцағ итәахуп.

Сара сашәа, сара сымца,  
Аброуп иахьеиғаскыз ахы.  
Шаґантәы стәахьаз сгәамтц-хамтцау,  
Итцегь иғәғәахарц ршьамхы.

Азиасқәа акыр срырхьеит,  
Сшәахәон зны Нева азын.

Аха Нева са иаансыжьхьеит,  
Маҳацыр\*\*\* Невоуп са сзын.

Арәаш трысқәа қәсыға иңо,  
Хлантцы итало са сырпоуп.  
Изхызымхуа пхынғы зхылға,  
Сышьха шлақәа ңсыс исхоуп.

Сара акаршәрағ сыузынкылом,  
Сашәа ахрақәа ирғоуп.  
Адгьыл атқан сцаргь саангылом,  
Сахьиз сқыґахь сымәа гоуп.

### ЛАҒА

Аңша тәыуон, иуазыруан,  
Аңта рылағыз кашуан.  
Имацәысуан, ажәәан гәрымуан,  
Адгьыл шанханы ипшуан.

Ахлымзаах қалазаап Лаға,  
Ауаа абылра иағын.  
Аға ахьымзғ иғәтата  
Дгылан, дгәырғьатцәа дыңшын.

---

\*\*\*Маҳацыр – Блабырхәа ақыта иалсуа зиасуп.

Итаһаз ирылан уаҕа,  
Ахацэа, ахэса, ахэыцкэа.  
Изымхынхэыиз урт зыфныҕа,  
Ажэван иалаһаз зыцкэа.

Хэыцра хьантақэак насхалан,  
Ицеит сара сгэы нтыцсаа.  
Итаһаз зегь рыцкэа рхалан,  
Лаҕа иаһапыруан ацсаа.

Ацша тэыуон, иуазыруан,  
Ацҕа рылағырз кашуан.  
Имацэысуан, ажэван гэрымуан,  
Адгьыл шанханы ицшуан.

#### ИХАСТАЗОМ МАИАА РХЭАМҒА

Ахагацэа реицш абнара сылоуп,  
Издыруада сдеицш, хэыцрақэак срылоуп.  
Адгьыл ааныжь амза наскьозаап,  
Арха еиужькэа назаза иҕамлозаап.  
Ацстазаара ссир ацыхэтэа цтэозаап,  
Иеиғын сымир, амитэ ҕалозаап.

Ғазкэа табозаап, хашьхақэа бгозаап  
Ғафнкэа хырбгалан ацшатлакэа иагозаап.

Цсаатэи шэарахи цсы зхоу зегь нтэозаап,  
Ашоура иазымблыз ахьта иагозаап.  
Хадгьыл тыцҕа-цшза уи хэашхэашозаап,  
Назаза ихэлозаап, уаҕа имшозаап.

Ишца, нас, хҕахарцу цстазаара хамта,  
Ихастазом Маиаа инрыжьыиз ахэамта.  
Уаҕа имгылазо хамра ташэарцу,  
Хҕдара уаа ишырхэо еицш хэ хантэазарцу?!  
Мап, ихастазом маиаа рхэамта,  
Ауаатэыфса еиқэхароуп – адгьыл ахамта.

17.09.2012

#### СЛАХЬЫНЦА САЗГШУП

Исызшэахэом уажэы сшыҕоу,  
Сымшкэа даара ихьантоуп.  
Сцэеи-сжьи роуп араҕа иҕоу,  
Сыцсы ахьыҕоу Ацсынроуп.

Са сышьтоуп ара сеилаххаа,  
Амра аеатэахт ицхазом.  
Ацсынтэылеицш амшкэа каххаа,  
Уажэ араҕа избазом.

Иаалырҕьаны цша цэгьак асын,  
Сымфэ ашэахарц иафуп.

Иццакцэаны саамта мѡасын,  
Са сызхьымзаз рацэазоуп.

Сышьтагэышьоуп ахэышэтэыртаѣ,  
Ацсцэаха иблақэа стацшуа.  
Дашьтоуп уи иекаршэны скырта,  
Агэарахэа деилашуа.

Адэахьыка лахэак кыруеит,  
Жьабаак иашьтазар калап.  
Имариамыз сымшқэа сныруеит,  
Икастцарызеи исычхап.

Уа хэыхэқэакгы сзықэшэаз рақазшэа,  
Схышэаѣ иқэтэан сырцабоит.  
Сыцсы ргарц азыхэан иаазшэа,  
Аашаанза сырцацшьоит.

Сымшқэа цоит цтацас еишьтала,  
Схьаакэа сгэыатцаѣ иташуп.  
Сызхьымзаз хэыцраха исхалан,  
Сгэакуа слахьынца сазцшуп.

*20.10.2013, ақ. Москва*

## АЦСЫНТЭЫЛОУП ХЬААС ИСЫМОУ

Ацсынтэылоуп хьаас исымоу,  
Ацсуаа ххэатэы еиқэшэарушь?!  
Аимақ-аиѣақ иахьа ихамоу,  
Мышкы зны избэхарушь?!

Хабациэа имырзкэа ихартаз,  
Хбызшэа хаа еиқэхарушь?!  
Иаламзызар аамта аншэартаз,  
Ииуа аѣар ирхэаларушь?!

Хашьха дуқэа ажэѡан иалоу,  
Ус ишыкоу иаанхарушь.  
Харѡаш цагыакэа ргэы иалоу,  
Мышкы зны еилкаахарушь.

Амхацьыраа амшын ихыцны,  
Рыцсадгьыл ахь зегь хынхэрушь.  
Саргы абра ахэшэтэырта стьцны  
Еицах Ацсны аблақэа стацшрушь.

*30.10.201, ақ. Москва*

## АХЪЗЫНҘЫЛАРАҚӘА

Ашәәқәа ишәзыскыз сшьала ирпхоуп,  
Уа цәәхәәқәакгы лағырзыла икәабоуп.  
Сгәы арахәыцқәа шәыңсы цқьа рхоуп,  
Сгәырғьарей схьаақәеи еилатцәан еилоуп.

## МРАТЦАС УХЪЗ ҲАРЦХАЛАП

*Аңсны раңхьатәи Ахада В. Г. Арзынба  
игәалашәара иазкны*

Узрылсуамызт ажәлар еизаз,  
Лағырзыла уркәабон.  
Еилагылан иац узцыаз,  
Рхы рыкәәе урцъабон.

Адгьыл тәыуон, ажәфан тәыуон,  
Ас еиңш амбацыт Аңсны.  
Агара игароугьы иныруан  
Ҳшамоу рыцхарак ххәәены.

Узқәаңың коутцеит Ешыра,  
Иахьымфасыз ухәычра.  
Иахьалугаз амца шыра,  
Узфынцәауаз Аңсынра.

Уа уцақа агәы еибафо,  
Гәымста леилап ишьқыруа.  
Иуцрымцуа хьаак уанафо,  
Уа ухәрақәа фьызәзәауа.

Ҳашьха дуқәа рхы шьткәыцәаа,  
Уара утынчра рыхьчалап.  
Гәымста афхаақәа еифьыцәаа,  
Ухатцара ашәәқәа рхәалап.

Пшацәгьак хажәларц ихынхәыргьы,  
Уара укәышра хәикәнархап.  
Амра аңтақәа иртәахыргьы,  
Мратцас ухъз ҳарцхалап.

## НАН, СЫЧКӘЫНЦӘА, ШӘЫМЦЦАКЫН

*Аңсуа патриот ду, айарауаә  
Тамара Платон-иңха Шьакрыл илызкуп*

Ҳеиңсра смоуит схы нықәтцаны,  
Нан, сычкәынцәа, шәаазырфьы.  
Цәкьарас скартарц са скыдцаны,  
Иақәркхьазеи шақәфьы.

Исылшоз кастцеит, имацзаргьы,  
Сыңсадгьылаз сықәпафьын.

Цьоукы рычхара хытцзарггы,  
Нан, сычкэынцэа, шэымццакын.

Фыстаак дхэбжьалт дцэыршэагаха,  
Афстаа илымхэақэа цыгэатэуп.  
Цьнышкггы дхалалт дхагаха,  
Ацьныш иблақэа тыблаатэуп.

Атыпазын инибарцэоит,  
Цьоукы лашэхеит, акы рбазом.  
Еибашьеуит, ихибарцэоит,  
Аҕэыш иихэо рахазом.

Сцазом харак нашэйдцаны,,  
Шэсымам цэымгс сыцсра азын.  
Исзыхчазар схы нақэцаны,  
Стахазар, нас, Ацсны азын.

Исылшоз ҕастцеит имачзарггы,  
Сыцсадгылаз сықэпафын.  
Цьоукы рычхара хытцзарггы,  
Нан, сычкэынцэа, шэымццакын.

*26.12.2005, ақ. Гэдоутэ*

## ШЭЫПЦСҚЭА СЫЦУП САХЬЦАЛАКГЫ

*С. П. Дбар ихьз зху Гэдоутэ араион музеи 15 ш.  
ахыҕра иазкны*

Шэыпцсқэа сыцуп сахьцалакгы,  
Сшэымтцахырхэоит сшыамхқэа нарс.  
Шэызбахэ нарахэо сзықэшэалакгы,  
Адэы сықэуп хаға ицас.

Ацсны ашэартара иантагыла,  
Шэа шэазымгылеи хьчафцэас.  
Амца шыра шэалагыла,  
цхэаҕа шэнеиуан хатцатас.

Аға дташэцеит деилаҕэаҕэа,  
Шэырфагыланы ахқэа.  
Уама ықэзхыз зкэаҕэа,  
Еиқэзырхаз хара хацсқэа.

Шэыхэрабгыыцуп Ацсынтэылаз,  
Цэашьтас хгэатцафэы шэакуп.  
Ацсра иацэымшэакэа иапылаз,  
Шэыхьыз зеггы ирфакуп.

Ара иавсуа мацк уаатгыла,  
Ицшьоу тыцуп ари афны.

Иара кэабоуп лагырзыла,  
Игылоуп алахь еикэзданы.

Шэыпсқэа сыцуп сахьцалакгы,  
Сшэымтахырхэоит сшэамхқэа нарс.  
Шэызбахэ нарахэо сзыкэшэалакгы,  
Адэы сыкэуп шэацьхэафцас.

### ХАҘСЫ АРАХЭЫЦ ИАНАКЫЗ

*Аңсны ахьчара зхы акэыздэз аурыс  
поет А. Бардадым изкны*

Агэыргэырхэа иандыды,  
Хашьхақэа гэырфэо ианпшыз.  
Дахзааит Саша Бардадым,  
Хапсы арахэыц ианакыз.

Дахзааит иашьцэа ихьчаразы,  
Апсуаа хэхэрақэа ихэшэтэразы.  
Уатэтэи хамш хразкы азы,  
Изымхэац иашэа ихэаразы.

Ускан аптақэа еикэатцэан,  
Ашьхақэа рлакытца тшэаан.  
Уи аамта аамтақэа иреицэан,  
Ас камлацыт хара ххаан.

Ибылуан афэахэа афнқэа,  
Амца рфалашон ахэқэа.  
Иаххапыруан итаһаз рыпсқэа,  
Ипыжэжэон анацэа рыгэқэа.

Агэыргэырхэа иандыды,  
Хашьхақэа гэырфэо ианпшыз.  
Дахзааит Саша Бардадым,  
Хапсы арахэыц ианакыз.

### УА, УХЬШЫЫЦБАН, УФЫРХАТЦАН!

*Аңсны афырхаца, апырфэы Лиониа Пкыын изкуп*

Уа ухьшыыцбан, уфырхатцан,  
Уабацэа ргэы узтан.  
Агэаг еилашуан угэатцан,  
Аңсны ашьаура уазхиан.

Ажэфан дгылыын ура узыхэан,  
Псаатэцас акэын ушпыруаз.  
Ухьатцуамыт ак азыхэан,  
Уреиуан ххэаақэа зыхэшэтэуаз.

Аңсынтэыла алфэа хчылан,  
Уа иафэгышьан абылра.

Ажәфән акәзар аңта хылан,  
Хәцеицәа афын аҗахара.

Иҗкаларц азын еинтәыла,  
Хадгьыл цшза аға ицас.  
Ухы ақәуцеит утәыла,  
Умшәазакәа хатцатас.

Ргәы трысны итцысышам,  
Игылоуп ашьхақәа еиқәыңсы.  
Ауарбақәаггы лаҗәышам,  
Ишьтырхуеит ажәфәнахь уңсы.

Уа, ухьшьыцбан, уфырхатан,  
Уабацәа ргәы узтан.  
Агәағ еилашуан угәатан,  
Аңсны ашьаура уазхиан.

### СҘЫЗА ГӘАКЬА Ацикл

*Гәдоутә араион еизара ахантәафы ихатыңуафс  
14 ш. аус зухьаз, «Ахьз-Аңша» аорден ахңатәи  
афазара занашьаз, сфьыза гәакьа Мықәба Валери  
Иаков-иңеи сареи хшеицыз машәырла дңахеит*

Уаха уҗам сфьыза гәакьа,  
Уцеит амца сыцратцаны.

Сазынуҗбит адгьыл кьакьа,  
Ахәра имгьо сынтцаны.

Уаргьы саргьы хәңсы еихәламзи,  
Уахгьы фынгьы хә хәиңын.  
Афсҗәа дхалахәмарт ихәламзи,  
Мазала дтәаны дыңшың.

Уара угәыразра зумыхәеи,  
Иухәҗамызт ас аңсра.  
Аңсцәаха ушьа дзафыхәеи,  
Изыҗамлозеи изхара.

Сара сзыхәан уара уңызан,  
Уажәеи ууси еимадан.  
Уара аңба усзафьызан,  
Уара иуцаңеуаз раңәан.

Уара аңсуара мфәңугон,  
Уаман аламыс хьчафьыс.  
Угәы иаңцаңәах иноугон,  
Иухан хәбызшәаггы цсыс.

Уара уңсҗәзаара фырңшыган,  
Уи зегь иашала еибаркын.  
Пату уқәцаны умфәңыган,  
Узлыңыз ухьз рфәкын.



Рылағырз қаған ирқашны,  
Иңжәон игылаз зегь рыгәқә.  
Амға излақоз ахарштны,  
Мчышь ртыцит аҳәақә.

Уаҳа укам сөыза гәакьа,  
Уцеит амца сыцратцаны.  
Сазынужыит адгьыл кьакьа,  
Ахәра имгьо сынтцаны.

*13.10.2010*

### УЛЫМКАА

Улымкаа ашара саңылоит,  
Сазызырқуеит ақсаа рыбжыы.  
Улымкаа амға санылоит,  
Снылалоит азаза шыжыы.

Амшқәа схызгоит сгәәтеиуа,  
Атцқәа ауцәоуп сара сзын.  
Асы мыжда кыдқан ианлеиуа,  
Сааигәара утәазар стахын.

Саҫаалоит унхара еихаҳа,  
Уи уажә еихагьы иңшзахеит.  
Сабацари, исылшазом уаҳа,  
Улымкаа уҫаца дызбеит.

32

Зны-зынла Гәдоуҫа санлеиуа,  
Сгәыгуеит цьара узбарашә.  
Срыхәақшуеит сыла траа инеиуа,  
Узбахә азәы ихәарашә.

Зегьы-зегь рөырдсахт арақа,  
Срымбацшәа исывсуеит цьоукгьы.  
Ҳацхыраара иаҳәоз игәақуа,  
Сыбла ихыцуам уажәгьы.

Улымкаа ашара саңылоит,  
Сазызырқуеит ақсаа рыбжыы.  
Улымкаа амға санылоит,  
Снылалоит азаза шыжыы.

*29.12.2012*

### УААИРА САЗЫҚШУП

Сыстол иқәуп ажәеинраалак зфын,  
Унартәаны сузақхарц стахын.  
Уажәы-уашьҫан уааирашәа сықшуп,  
Гәырқәа хьанҫак сгәәтца иҫашуп.

Сузақхьалон изықуаз зегьы,  
Иуцәыстқәахуа сымазамт акгьы.  
Зыхьҫас ажәа ртысуан удақәа,  
Еибарқшауан усқан ҳагәқәа.

33

Умшыта бзиан, иразын угэгы,  
Ицкыагышыан зегь рзын уцсгы.  
Уажә уабакоу сфыза узбазом,  
Уажә уабакоу сфыза усызхазом.

Уа иаанымхеи сымфа җахтәаны,  
Сананхала амфа цхагәаны.  
Уажә сзыкәгылоу амахәкәа ишоуп,  
Уда исхызго сымышкәа гәыршоуп.

Сыстол икәуп ажәеинраалак зфын,  
Унартәаны сузапхарц стахын.  
Уажәы-уашытан уааирашәа сыпшуп,  
Гәырфа хьантак сгәатца иташуп.

31.12.2012

### ЗЫЦӘФАНШЬАП ЗМЫРЗЫЗ

*Еицырдыруа аңсуа композитор Руслан Агәмаа  
Җыыңытәылатәи еибашыра ду аан җыңыа ичкәынцәа  
тахеит, аха игәы камыжкәа, ицәфаншыапы мызыри  
азыхәа җыц аңаацәара далалеит, иахыа уи җыңыа  
ачкәынцәа драбуп*

Ажәфан гәрымуан, адгыл цәуан,  
Аңсабара ашәы ашәын.

Азкәа леиуан ихышхытәан,  
Лагырзыла афнқәа тәын.

Итәхон иреигыыз хцеицәа,  
Аңсәтхәа шәеикәатәан ихын.  
Пхыақа ицон агәымшәа җеишәа,  
Хыла хашыхақәагы хәын.

Иааргон аңсыбафқәа еишытаргыла,  
Аңсадгылаз итәхон.  
Акәубақәа еиваргыла,  
Лагырзыла иркәабон.

Иакәшәауамызт ирхәо-ируа,  
Хәыңгы-дугы рыгәкәа пжәон.  
Хыңста мыждагы уазыруа,  
Лбаа архахь иццакуан.

– Иңсыхәоузеи аб хәашабга,  
Ицәфан шыапы акит, – рхәон.  
Аены шыыбжыон дырфеит абга,  
Изаҳаз зегь ргәкәа пжәон.

Ахра иафаз акәасабгы,  
Аатгыланы игәыршон.  
Адауаңшы иафызаз абгы,  
Ихыаа атлақәа аршон.

Ус гəырѡала ихигон иаамта,  
Аамта ахəрақəа зырғо.  
Даргəаҗеиуан җсгаха имта,  
Ашта дықəын уи дағуа.

Илгəағызеи аҗшəма җхəысгы,  
ѡыҗыа зыҗкəынҗəа тахаз.  
Ох, илымагəышьяаз гəысгы,  
Уҗəаншьапы умырзын зхəаз.

Ус иагыҗаитҗеит ахаҗа,  
Иаҗитҗеит аҗааҗəара җыҗ.  
Егья ихəызаргы игəаҗа,  
Ихьяақəа мҗазаргы инеихыҗ.

Иит араҗа ѡыҗыа ахаҗəа,  
Ихьзырхəаганы иҗаларҗ.  
ѡыҗыа ахаҗəа, ѡыҗыа изхаҗəаз,  
Ргəараҗа еиқəдырхарҗ.

Аб изыхəан ааҗын җыхан,  
Аҗсаа җəырҗны иаашəахəеит.  
Еиҗах ашəа җыҗқəа ихан,  
Ааҗын бахҗахы дыргейт.

Гəыҗра дуззакгы дыхнахын,  
«Радеда» ашəагы иѡит.

Ааҗын мҗыжəѡада дышҗнахын,  
Ажəан ашҗагы дѡаҗшит.

Дрейуп уи згəы казмыжыыз,  
Иасны еимызыҗкьяаз аҗəкəырҗа.  
Зхала згəыҗрақəа инармыжыыз,  
Изхашəыршəырыз зыхҗырҗа.

Ари лакəзам сызлаҗəажəо,  
Агəыҗроуп амра казырҗхо.  
Агəыҗра ауп ауаѡы дзымражəуа,  
Аҗҗстазаара еиқəзырхо.

*27.05.2014, Блабырхəа*

## СЫЖƏГА АѡНЫКА

*Гəыҗык Гəдоута араион администраҗиа ахада иха-  
тыҗуаѡ җанба Л. В. хиҗны хҗон Аҗəаҗа «Аҗсны – 67»  
ашəақəа рдиск Москва аҗыҗра иазкыз азыргарахь. Амəан  
амашəыр бааҗс иҗалаз иахкьяны җанба Л. В. иҗкəын зəҗы  
дҗəаҗəаса дахышьыҗаз хнеихагылейт*

Хаибаргəырҗо амѡа хəқəын,  
Хҗон хара Аҗəаҗа хласны.  
Гəдоутаа хзыхəан ихəқын,  
Уахынтə хзаар хҗəахы хəаны.

Лиуда лыбжыы хаа, ашәа ґыцқәа,  
Хґәы тзыргәыргәааша хзыпшын.  
Уи днаркыысыр хґәы арахәыцқәа,  
Хара хзыхәаны ихәшәын.

Издыруада иқәу зкәәкәа,  
Ацәґеи бзиеи рышьхәа еивцоуп.  
Сәыза ичкәын зацәы дкәәкәа,  
Ғәымста нырцә хәхьнеиз дышьтоуп.

Аб хәашабга иихәо иґамшәо,  
Дышьхынпсыланы даанхеит.  
Крыкоума нас уаә дызқәымшәо,  
Аха мчык уа деиқәнархеит.

Убри аамтаз аәхаа итыцны,  
Ицәауан аңша пшқатцас.  
Аб игәалақәа ихыцны,  
Хәыцрақәак дыргеит дымтарс.

Имоґа икәасбжыы иахама,  
Уа назаза абыда инхаз.  
Аңша ласы иаанагама,  
Имра штамшәаз изырхаз.

Дгылан ус акраамта дгәәкәу,  
Игәырәа игәатцаґ ицәахны.

Нас ихәеит: Сыжәга аәныкә,  
Дтәоуп уа смоґа дысзыпшыны.

11.05.2013

«– УА ИХӘАЛА, ИХӘАЛА, МАКЪАНА...»

*Аңсны жәлар рпоет, академик М. Лашәариа иахь*

Маалықьтцас уажәәкәа иилароуп,  
Бжыла акапқапқәа ираңыго.  
Угәыґрақәа мратцас ипхалароуп,  
Аамта азыхәашьқәа хрылго.

Икәзам, мап, иаңырхагоу,  
Умәа ахара инагоу.  
Урылиааит арәашқәа ихагоу,  
Зхышьытра амшынахь илагоу.

Икоуп ахәрақәа имґац,  
Икоуп агәалақәа имдац.  
Иқәпатәуп асаби дгәыргәарц,  
Ашхам иңстазаара цнамцәарц.

Баирон, Пушкин, Лонгфелло,  
Ахаан имңсзақәо иреиуоу.  
Ажәа акәзацәа раңтамта,  
Иазынужыит Аңсны хамтан.

Аңсышәала урт зырцәажәаз,  
Иуацлабуа дмачуп ажәаз.  
«Аңбынць» аңызгалаз ашара,  
Иахурбеит хбызшәа алшара.

Унапы иакуп ашана,  
Ипхьярца узынижыт Жана.  
«–Уа ихәала, ихәала макьана,  
Атла псири псиҕәана».

## АПОЕТ

*Аңсны жәлар рпоет Р. Смыр 60 ш. ихыйра иазкны*

Уацәымшәан хынәажәа, ушьхәакәа арба,  
Уаныцкәыназ еипш уеырба, уеырба.  
Хамтас хпоезиа уазишеит Анцәа,  
Аңхьяәцәа зпыло уа игәырҕатцәа.

Ашәакәа иҕыцу аңцала, нас, Рушьбеи,  
Утыс иатцәа абжыы хаа галааит Рушьбеи.  
Уажәа мацәыскәа ирымчыз хамбеи,  
Ахракәа ирҕысны инеиуа Рушьбеи.

Збызшәа иагәтасуа дҕәәкәан дтатца,  
Аңсадгьыл еимызтәо ацәы дахатца.

Апоет аҕҕахәа уаҕыз абылра,  
Апоет уацәхьямтцын аиаша ахәара.

Уашәакәа рәаштас агәарахәа ишуеит,  
Уажәакәа ҕәышуп ахара ипшуеит.  
Хачкәынцәа гәымшәакәа рхатцашәа зхәаз,  
Анацәеи абацәеи рыгәкәа зырҕәгәаз.

Иумхәац ашәакәа акрыҕоуп идыр,  
Иақәтан игылазааит уеы акәадыр.  
Ирдыд, ирмацәыс, унеила «ахахаи»,  
Ицәазгыы ҕыхеит убжыы хаа рмахаи.

Уацәымшәан хынәажәа, ушьхәакәа арба,  
Уаныцкәназ еипш уеырба, уеырба.  
Хамтас хпоезиа уазишеит Анцәа,  
Аңхьяәцәа зпыло уа игәырҕатцәа.

08.04.2010

## УИИТ УАРА ААҘЫН ШӘҘЫШАЗ

*Аңсны афырхаҕа А. Смыр 60 ш. ихыйра иазкны*

Уиит уара ааҕын шәҘышаз,  
Ашәткәа игәылтцыз ухьчаларц.  
Амра игыло ашьыжь шараз,  
Аңстәзаара арҕеиларц.

Ушрыцкароу ѡашьом Нартаа,  
Уабгы дхатан, деибашьѡын.  
Аға хэынга имта цсарта,  
Абцьар иѣакны иукын.

Ахы аѣашэшэо уара узамѡа,  
Унеиуан ахракэа урѣыс.  
Имариамызт уара умѡа,  
Аха зныкгы угэы мытрыст.

Гэымста уруан иангэатеиуаз,  
Аиааира акэын угэы итаз.  
Урацгылан пхьака инеиуаз,  
Хадгыл амца анацраз.

Ухатцара ашьтакэа сырхылан,  
Уи анцэамта зымбазеит.  
Уацсуара ашьтакэа сырхылан,  
Уи зынза хара сагеит.

Уара ужэлар уцсы рылоуп,  
Уахгы-еынгы угэы итоу.  
Уара уѡызцэа ацеицэа рылоуп,  
Ацсынтэыла ацсы златоу.

Уиит уара аапын шэтышаз,  
Ашэткэа игэылцыз ухьчаларц.

Амра игыло ашьыжь шараз,  
Ацстазаара арѣиаларц.

04.03.2013

## ГЭЫГЭЫЦА ЛАША (Ашэа)

*Гэыгэыца Цыкырцха илызкны*

Быжэлар ргэеисра бгэеисроуп бара,  
Быцсадгыл Ацсны цшза базбом азхара.  
Уи аразкы лаша аиурц бтахуп,  
Бахьыказалакгы былапш ахуп.

Владислав ду бихцэажэон быбжыы ѣацаза,  
Ибхэон бара аиаша зегь шыказ имза.  
Рхы рыкэае игылан ажэлар шанхан,  
Быбжыы иартцысуан хзыѡнагылаз ахан.

Гэыгэыца, Гэыгэыца, Гэыгэыца лаша,  
Ахэ зшьахьада Гэыгэыца былша.  
Исызхэарымашь ажэа ибыхэтоу,  
Ацсны цшза иадыруеит бѡызцэа зыцсоу.

Ацсуа культура азыргара азын,  
Ибылшахьоу мачым, бразын зегь рзын.

Асценахь банцэыртцуаз хагэқәа пшаауан,  
Бажәақәа ибҕытцуаз агәатцантә иаауан.

Ажәлар жәларума аиашаз имқәңар,  
Нас, дара мшынтцас агәарахәа имцәқәыртңар.  
Ажәлар пхәақа ираңгыло милар,  
Рхатцара, ргәымшәара, еиҕазхәо дқамлар.

Гәыгәыца, Гәыгәыца, Гәыгәыца лаша,  
Ахә зшьахьада Гәыгәыца былша.  
Исызхәарымашь ажәа ибыхәтоу,  
Аңсны пшза иадыруеит бәызцәа зыңсоу.

*10.12.2013, ақ. Москва*

## АНАЦӘА РҢЫЗА

*Аңсны анацәа рхеидкыла ахантәафы  
Гәыли Кьычба илызкны*

Аибашьра еилгеижьҕеи  
Гәкажьрак қамцәкәа,  
Бычкәын дҕахеижьҕеи,  
Ңынч бымтәазакәа,

Раңхәа бнагылеит,  
Анацәа игәжәажәоз.

Мѡак шәеицанылеит,  
Аамҕа иаражәуаз.

Анацәа агәаққәа,  
Игылаз ашәнеиңш.  
Агәырѡоуп шәкәақәкәа  
Зырхәаз ацәахәеиңш.

Ишәыхәтоу қазцәахьоу хәа,  
Азәгы дыспымлеит.  
Шәзыңсацәқәкәоу зхәахьоу хәа  
Поеткгы дымгылеит.

Бқалеит быхәрабқьыцны,  
Анацәа рзыхәан.  
Еиҕах зегь рҕыцны  
Имгәақларц азыхәан.

Зымцахәкәа ҕыцәааз,  
Бажәа иарпҕазар.  
Зычкәынцәа ззымааз,  
Рзын быцқахазар.

Иҕахаз рхәтҕәынқәа,  
Гәырѡала ибңаабазар.  
Ашҕа қьаҕажәкәа,  
Лағырзыла ибкәабазар.

Имачым ибылшаз,  
Анацәа рқыза.  
Бқишәарцоуп бзишаз,  
Җазхылтцыз ба бқыза.

10.04.2013

## СМОҢА ХӘЫҘЫ СЫХЬКӘЫРШӘА

*Смота Саид Пқын ихзынқылоуп*

Аапын амшқәа уааит урыцны,  
Ашәа җыцқәа аниуаз.  
Зегь анеинылоз иҗыцны,  
Зегь быбышза ианышәтуаз.

Угәазырхаган җашта уҗалеит,  
Уиаанзагы пхызла узбахьан.  
Хәыцгы-дуггы псыс уаххалеит,  
Сышузхәыцуаз сышлахьан.

Сымаалыкь хәыц, сымра пхара,  
Уатәтәи сымш агәра сзырго.  
Еихазхаша са сынхара,  
Са сашәакәа пхьака изго.

Уеыццышә гылоуп икәадырны,  
Ашьамхы царуп цәгышәа.

46

Уааит азиас дуқәа урырны,  
Смота хәыцы сыхькәыршәа.

Рхы шьткәыцәаа сышьха зышқәа,  
Иахыцқакуеит узхара.  
Унарҗыхәар сырҗаш трыскәа,  
Иуцымлои уакара.

Аапын амшқәа уааит урыцны,  
Ашәа җыцқәа аниуаз.  
Зегь анеинылоз иҗыцны,  
Зегь быбышза ианышәтуаз.

04.05.2012

## ДАУҢ ХӘЫҘЫ СГӘАЗЫРХАГА

*Смота Даут Ладариа изкны*

Уани уаби рыпстатцага,  
Даут хәыцы сгәазырхага.  
Анцәа иишаз амшьта бзиа,  
Иузыпшызааит амҗа бзиа.

Аҗнаҗа ду уара уагын,  
Укалааит, нас, ухьзырхәаган.  
Слеишәа бзиа, сыбла тшаша,  
Уадыскылоит амра шаша.

47



Ззыхь ахытнамхыц макъана,  
Уа уафызаха ашана.  
Уаагыла уеырхатца,  
Итаргэыргъаауа ха хгэатца.

Ицшзаахааит уара укымта,  
Мышкы зны уанапхьо ссѡымта,  
Сугэаларшэа ажэа пхала,  
Ахракырахь уара ухала.

Уани уаби рыпсатцага,  
Даут хэычы сгэазырхага.  
Анцэа иишаз амшьта бзиа,  
Иузыпшызааит амѡа бзиа.

20.06.2012

### АПХЫЗ-ЛАБҶАБА

*1985 ш. инаркны М. Горбачиов идача хэа  
хъыс инатаны Мысра зыргыларана напы адыркыс  
апшъартца тың уафы ихафы изаамго апхастца ду  
анатейит зейпш шамахамзар иуңымло Мысратәи  
ахэырпссара*

Атракторқәа ақәыцьмақәа рықәтәан,  
Итцжәан итарцон атла пшзақәа.

Машынала иқәыргон абнара иахан,  
Рцыхәақәа бабаза абгахәыцқәа.

Мшәызаап ирымоу урт еихабысгы,  
Икарцо, ируа идзырбауа.  
псҗазаара роуам амшә ианакысгы,  
Ишпаруаз ирыжәлон мышәтас ибыбуа.

Иқәцит измамыз бнада нхашьа,  
Рееибарк инеиуан гәып-гәыпда зеггы.  
Русқәа мырҗееикәа ирымамызт хынхәышьа,  
Урт иахьа хьаас икымызт азәгы.

Ахәыхә пшза рапгыла ашшыпхьыз рыма,  
Ицон ишзахәоз ицон иласза.  
Абнара дузза хантәафыс иамаз,  
Ҷыц икарцазаап уи ааигәаза.

Апсаатәқәа абрака ассир ианиазаап,  
Цхырааѡда иқәхеит ибашоуп рус.  
Баша иаапсазаап, рблахатқәа гьежызаап,  
Иартзазаап абнара аеада еихабыс.

Апсаатәқәагы ирдыруеит ацәуашьа, сѡыза,  
Амыткәма, ауаз ашәа, рхәон итәаны.  
Азыхьәафы иқәтәан ирыманы рпыза,  
Азиасгы шәацьхәаѡха ицон лағырзны.

Абас сгәәтеиуа ңхыз ғаастак сшалаз,  
Сөықәтәеит аиарта са сцәырҳаны.  
Избеит Мысра аңшатлакә агәы иалаз,  
Итәәа-тәәауа иасуан аңсы еибакны.

Снаңшызар адәныҕа, ассир ҕалазаап,  
Ас ианиахьада лабҕаба аңхыз.  
Атлақәа ықәхуа атракторқәа тәзаап,  
Дарбан гәәтәәжәпоу ауаәра зцәыз.

Аңь тлақәа ахьталоз акакала еишьтала,  
Рыбаққәа ңтәтәөозшәа игон абыжьқәа.  
Ахьаа, агәырәа заштә итәлаз,  
Ашәарах ықәцуан итыңо рыгәқәа.

Иқәцуан аңсаатәгьы ирыхьыз гәырәаган,  
Игазом уажә араҕа ңыхьейңш рыбжьы.  
Абнара акымкәа амәақәа алган,  
Анаҕа-араҕа итыңҕканы ажьы.

*18.09.1988, Мысра*

### САХЪЗАРУШЬ

Зиасушәа, ңшатлакәушәа,  
Аамта мәасуеит иццакны.

Сыәуа сашьтоуп са схәыңушәа,  
Искырцазы сахъзаны.  
Сахъзарушь, нас, сахъзарушь?!

Аетә шаша жәәан икыдлаз,  
Кәицны иңхозар хараза.  
Ашьыжь шараз са сызәежәләз,  
Сыәхәәтәарцоуп сыңхаза.  
Сахъзарушь, нас, сахъзарушь?!

Ааңын ааизар, ашәтқәа шәтызар,  
Аңсаа шәахәап ихааза.  
Ужәрак хкааны исцәәгәазар,  
Аәәәра ҕалап ииатәәза.  
Сахъзарушь, нас, сахъзарушь?!

Абар ғыртүеит аки-сиҳәа  
Арбағьқәагьы, шоит уажәшьта.  
Ашәак сыәуеит уадафым шейт хәа,  
Имир срыңхауп хәгеиҕа.  
Сахъзарушь, нас, сахъзарушь?!

Ихәыңқәоуп схәыңқәа макьана,  
Мышкы зны иуаахарушь?  
Хәаңсуара атас замана,  
Сңа имырзуа дҕаларушь?  
Сахъзарушь, нас, сахъзарушь?!

Еиҫагылоуп раҫаа ҫыхны,  
Їьюуы шеибашуа инҫәарушь?  
Икарыжуа рабҫар рхыхны,  
Еинааланы икаларушь?  
Сахьзарушь, нас, сахьзарушь?!

Нас зеггы сышрышьтоу сыоуа,  
Сызхымзара еиҫахарушь?  
Сыдгыл кәаза сашәа зхыоуа,  
Ғәырәа анумам каларушь?!  
Сахьзарушь, нас, сахьзарушь?!  
Сахьзарушь?..

\*\*\*

Исымбатәкьеит дыздыруеижьтеи,  
Їәгьамзар бзиа кәитцоны.  
Адәы дықәуп уи дааиижьтеи,  
Икәа амаҫ ҫацаны.

\*\*\*

Уи ихшара хәа уао днымхеит,  
Ионы-игәарагы хәаҫтыҫхеит.  
Оажәеи жәибыжь шықәсазы,  
Ииухьаз агәнаҳарақәа рзы.

\*\*\*

Ихы азын акгы дамыхәеит,  
Иҫсадгыли ижәлари иныхәеит.  
Азы шыцәаз уа избаз,  
Иҫьаршьазаргы изаҳаз.

\*\*\*

Дузаарпшзом даныцәа башоуп,  
Агәылацәа ирхәо иашоуп.  
Лаамҫа лхылгагәышьеит дшыцәаз,  
Илызгәамҫеит лымца шыцәаз.

### ЇЬОУКЫ РЗЫХӘАН

Їьюуы рзыхәан икоу ҫароуп,  
ҫарчҫаас иалатәоуп хәцәахы.  
Зеггы иреиҫны дара нхароуп,  
Ғарҫа амазым рхыы.

Дгыл ҫаҫак нхар калома,  
Иасны аҫира иаҫуп.  
Ас мацара хара хазцома,  
Икоу шрыцхароу хәатәуп.

Їьюуы рзыхәан икоу гәаҫроуп,  
Еиқәҫоит тыпқәак еимакны.

Аатцәала еизыргаз рцароуп,  
Излахало ихаракны.

Мшәан аҕәыш уажә дызтахыда,  
Ацара имамзар дыбжоуп.  
Дымцақәцгахан ахыда,  
Нырцәи-аарцәи зегь хайҕәшоуп.

Цьюкы рзыхәан иҕоу цароуп,  
Царццас иалатәоуп хәцәахы.  
Зегьы иреиҕны дара нхароуп,  
Гарта амазым рхы.

#### АКЫР ШЫҚӘСА РЫШЬҒАХЬ

Арцаш ишеицнашо еицш ө-бахәык,  
Хзеиқәымшәо уаха ха хайҕәгахеит.  
Бшымгәығзоз ченак иаакылцхан шәахәак,  
Зынасыц балаз ба бизхәахеит.

Ибцәыззом, усқан хәаас икастцеит,  
Ба бысцаацхомызт уаха мраццас.  
Сгәаҕит, бсыцшаарцаз акыр кастцеит,  
Аха са сзыхәан бызит цшаццас.

Быблақәа ччома цыхьеицш иахьагьы,  
Бгәырҕьо бацылома амра шьыжьы?

Ба быссирхама уажә еихагьы,  
Шәашта итыццоуама шәхәыцқәа рыбжьы?

Акыр шықәса цуеит бзымбеижьҕеи бара,  
Исыздыруам бзықәшәаз, ибразҕхаз.  
Ашәт еицш бафызаргьы аканзара,  
Барццаргьы ахәыцра бышфаз.

Сгәәтеиуеит,стынчым цхыз фәаастак збан,  
Быҕамызт уаха быблақәа хөан.  
Быхәда цқәашааза сацхьа бышьтан,  
Бан деимацәыххаа уа дыбхатәан.

Изакәзеи ацхыз хәа сызлаз,  
Сыштәуоз саацшит сцәырханы.  
Сқәыцшра имцасыз мцаны иацраз,  
Сда-сшьа иналалт фьыц ипланы.

#### НЫХ, АБААЦСЫ, НЫХ!

Ных, абаацсы, них,  
Ихартауам ацсых.  
Хацсуара кахажьт,  
Халамыс аанхажьт.

Хшыҕаз ха хайқәных,  
Ишьҕахцеит ихайқәных.

Ҳаҳәа ццышәкәа наҕ,  
Ҳеипшымхеи агәаҕ.

Ахьз-аңша хзыргаз,  
Ҳеы ласқәа гәагәо,  
Амҕақәа ирнуп,  
Рыцҳарак хзыңшуп.

Ҳдасқәаггы хтахым,  
Ҳалаңшггы ахым.  
Ҳа хбызшәа ххәазом,  
Иаҳдеиңшу аабазом.

Ҷьюкы еилагеит,  
Ҳадгылқәа ртиуеит.  
Амалаз илашәхеит,  
Ҳаңсадггыл хәыңы ршеит.

Рхы азы тыршоуп,  
Ҳажәларггы еиөшоуп.  
Ных, абааңсы, них,  
Иҳартауам аңсых.

*03.11.2008, Мысра*

## АУАРАШЖӘЫРТАҒ

Ирыцҳазшәа алааңк, ирґытґачы ашәах,  
Ауарашжәыртаґы еизахит еитґах.

Анаҕә хылазшәа алҕа иҕнарчны,  
Ашыз рыхьызшәа рымгәацәақәа чны.

Хьяжьтдас еибаркыжуа рбыжькәа хтданы,  
Ирхәоит ашәакггы рхала иаңданы.

Икәашоит мышәтдас икрамео иббы,  
Иңьашәшьон шәыҕазар иҕоу баны.

Ршьапы аґадыршәуеит знык уа иантәа,  
Ауаткеи ауараши ржәуеит еилатәа.

Аххы инеилаҳауа идәылтдәуеит, нас, урт,  
Инеиуеит агәаҕқәа, ирысызшәа аурт.

## АХӘЫНАҢҚӘА

Ахәынаңқәа рытра итыңын,  
Амитә дырґеиеит.  
Азынразы абна илңын,  
Ацақәа иртәтәеит.

Ацыгәкәагы наӀ ицхарцан,  
Ицәырцуам ишәаны.  
Иахатәоуп ишьтарцан  
АлацӀкәкәа ҕырпны.

Ирахаи, ас ду ауама?  
Иҕекит ахәынацкәа сынтәа.  
Иузынкылазом ируама,  
Ицхаза илатәоуп атәа.

Цшьшьала рышьтыбжь мыргазакәа,  
Ассирцәкәа Ӏартцеит.  
Хгәылагь дшыцәаз имбазакәа,  
Илымхақәа рыцкәеит.

\*\*\*

Ажәеинраалак зӕыр стахын,  
Аха иауам, баша стәоуп.  
Жәәан агәахы сәацшын,  
Аетцәкәа аҕацсоуп.

Уаха ицаауеит адәахы,  
Амхыртаҕы ҕабаак хәуеит.  
Уажәшьта ишозаап ахәахы,  
Ацсы тыхуа рбаҕк ҕнатуеит.

Уаха исымоуп сара ахъаа,  
Уаха исзымыӕзеит акгы.  
Схәыцуеит сшымгәыгзоз ус заа,  
Ицагәшьеит сҕарагы.

Аха абар, абар, сгәаҕы,  
Иаахәйтхәытит ус ашәак.  
Ачча нықәххит са схы-сҕы,  
Сқбаад ианылеит цәахәақәак.

Салгеит ашәа еикәршәаны,  
Сара стәала изгым акгы.  
Изыззарызеи, сыпсраны  
Сахыцагәшьеит уахагы.

\*\*\*

Уи дубом дыччо дыхәмаруа,  
Еикәууп илахь уахи-ҕени.  
Дыҕам исхәо-иухәо иныруа,  
Дамоуп хъаак иара дхәаҕены.

Ихъыз иӕызцәагь ирыздыруам,  
Уи абас игәы зырцсыз.  
ҕыхъеипш арӕашкәа уи дрыруам,  
Дыркәатт аус цәгәкәа изыцшыз.

Пыхьеипш ахрақәа дырғалом,  
Дырхалом ашьхақәа ихараку.  
Абқәа рыбақәа дырхпшылом,  
Ицьеишьоит абцьарқәаггы зку.

Пыхьеипш дцәажәом, уизгәәтом,  
Дтәоуп аңсцәәха дзыпшны.  
Аңсҗазаара азәггы дашатом,  
Ирызныкәоит зегь еипшны.

Уажә ицьаршьоит, зеггы игәныргоит,  
Уажәоуп иангәарта дышрыцәпсыз.  
Хәарта змамггы хәартак артоит,  
Ихәа хәа идтәалоуп узшьыз.

Имхәа-мырза игәала ихала,  
Азәггы иамхәакәа ицьабон.  
Зегь аныцәоу нас уахынла,  
Сахьак дшахәәпшуа иршон.

Дцәуон зҗабцас уи ахәхәыхәа,  
Уафы ианимбо мазала.  
Лахьынцан уи иара изыхәа,  
Изтаху иутаху хәала.

Мап, имыхәеит уи идырра,  
Икәоуп уи змаҗәамггы мчык.

Дахыңсааит иара ицәанырра,  
Шьта уи дахәартам уаөпсык.

\*\*\*

Атх лашьцара, атх лашьцара,  
Исхаҗеит агәы камыжь.  
Амш лашара, амш лашара,  
Узцеи схала са сааныжь.

Еиқәңароуп хазҗу хәижәылан,  
Исхәәҗырцазы сгәырәа.  
Ацәа аины сышә ихгылан,  
Сананымшәа ицеит зымәа.

Хәицызароуп, сызтәом схала,  
Сшықәңоз исыршеит иаха.  
Шьта умпшыкәа сашта утала,  
Амш лашара сахь уеиха.

\*\*\*

Знык ихәлар исхәоит ишанда,  
Сиартаҗ сҗынчны сызиазом.  
Знык ишар исхәоит мыхәланда,  
Аамта ацашья сгәәпхазом.

Сгәәҗуеит, сгәәҗуеит са сгәәҗеиуеит,  
Сусқәа ракәзар интәазом.  
Ак аныхуа ак сырееиуеит,  
Иҗасцахьоу азхазом.

Сыөуеит, сыөуеит, аамта сашьтоуп,  
Сзахьзозар хәа сыеҗьаны.  
Ных, иахьяггы сызтоу саштоуп,  
Санбаҗыцуеи, нас, сдырны.

\*\*\*

Ианишьазом уи азәггы,  
Абас ианижәуа есқьынггы.  
Аишәәҗы дантәаггы,  
Дгыларц дыҗам аказггы.

Иҗаитцароуп ацтәаггы,  
Ацәа ахихроуп иҗггы.  
Дҗеитцом усқан Анцәаггы,  
Ихы рницәхалоит зеггы.

Игхагәышьом шәираггы,  
Игхагәышьом лабаггы.  
Аха дыҗоуп иахьяггы,  
Ижәуеит дацашьшы еихаггы.

## АЛАХӘА ЕИҚӘАТЦӘА

Хә хдунеиаз, хә ханхараз,  
Аҗарматцар шәәхәоит.  
Ахәыхәқәаггы хәра хтынчраз,  
Рымтцәыжәәқәа рҗьоит.

Ааҗын ааит «анхацәа шәыхиоу» хәа,  
Акәукәуггы җәнаҗеит.  
Аха избом ура узацсоу хәа,  
Цсы зхоу зеггы уршәиуеит.

Дшьабо дышьтазааит дыгәжәәжәо,  
Афырхатца дыхәны.  
Уара ижымахақәа тужәжәоит,  
Уҗхамшьакәа игәәггыны.

Алахәа еиқәатцәа уаратәҗьа,  
Изуцәыззеи ацсра.  
Алахәа еиқәацәа мышьтацәггы,  
Ушцасцәымҗу сара.

\*\*\*

Уа дгәәҗуа даҗроуп ицәартә,  
Уажәы-уажәы имацхоит ицсы.  
Ипҗхәыс цшза иааигаз ионаҗа,  
Назаза даанижәуеит лассы.



Дқәыпшуп макъана иара,  
Ақәыпшреи аңсреи еиғацәоуп.  
Дахаанхом ахшара иира,  
Ипқхәыс хәаша уи дазыпшуп.

Ипсацамтаз ипшәмеи иареи,  
Рылапш тааза еизыпшуан.  
Еиқәпон абзиабареи аңсреи,  
Аңсцәаха игәахы еибакуан.

Итцаауан, ихьтан адәафы,  
Еижәылон аңсабареи аңшеи.  
Дахьиз, иахьизхаз афнафы,  
Иаанижьуан ахатца адунеи.

#### АБРИ АШТА АПШӘЫМАС ИАМАЗ

*Ихцәаз сгәылак изкуп*

Абри ашта апшәымас иамаз,  
Дуафын, иламысгы цқан.  
Аңа димамзт хәаас ишимаз,  
Дыңсит игәалақәа хьантан.

Иматцурта ақә еилаҳаит,  
Аматқәа шықыруа ифноуп.

Итцеиць еимаҳаит, ица қаҳаит,  
Икәаскья абаара иафуп.

Ихәацтыпхеит рыцха иашта,  
Аалымшә рықәлеит аҳақәа.  
Аамта изныкәеит уи дымшата,  
Ихыжәжәархеит илаҳақәа.

Ипшәмеи иареи абра еиважуп,  
Абра агәара агәтаны.  
Хыла-гәыла зегь еилажьуп,  
Арахь уаф дықәлом ишәаны.

Ирхәоит дара ргәы тынчым,  
Ианимбо ицәыртцуеит хәа уафцсы.  
Аха иңсыз акгы рымчым,  
Ашара иналазуеит рыңсы.

#### ПҢЫЗРЫЛА

Сыказам уаха сыңсыхит,  
Игәытшәагаха ицәуеит схәыцқәа.  
Адунеи заа исыңсахит,  
Ипызжәазеит сфызцәа рыгәқәа.

Сахәшьцәаггы ргәатца иаатасуа,  
Рмыткәамабжьы угәы тнашьауеит.

Сашьцәа схагылоуп рхы иаасуа,  
Хашҗеишы, хзықәшәеи, хәа иҗаауеит.

Ицқәа хырҗыаҗыа аҗсцәаха,  
Дгылоуп зегь илаҗш рыхго.  
Имтәзо исаса ду раха,  
Издыруада уатцәы иҗабго?

Анышә хьшәашәа скәыба тагылан,  
Аҗсцәаха ахәа аиҗарц длаҗәит.  
Сыцәазшәа уи аамтаз сааҗыхан,  
Аҗсцәаха ихәцә ыҗқаан искит.

Иҗыстцәарц са сымч зегь еизызгон,  
Дҗыжуан аҗсцәаха хәатас.  
Егьсыгымызт уа сымәа даҗырзгон,  
Смааҗшызтгыы сгәы тыҗо хәыҗдас.

## ҢЬОУКЫ РҢАЦА ИЛЫХХӘААУ АХЬЗЫРТӘРА АШӘА

Ңьюкы рҗаца амггал анлырҗа,  
Шәчашә шҗахаау хәа илфон.  
Ңьюкы рҗаца аҗхал анлырҗа,  
Заагарахәа амшынахь дцон.

Аҗәара иқәҗсаз ахахә җәашқәа,  
Дасны кәтаҗуп хәа илыҗәшәон.

Даныхынхәы лашҗа ашҗа,  
Шәҗеиҗь заҗароузеи хәа илырҗәхәон.

Ңьюкы рҗаца – быста хьаса,  
Ңьюкы рҗаца – җәыд мыршьшыы.  
Ңьюкы рҗаца – газа җырҗаса,  
Адәы дықәуп деилашьшыы.

Ңьюкы рҗаца деилататоуп,  
Ңьюкы рҗаца аәмсаг зымкуа.  
Леилымгара зегьы ирбартоуп,  
Азәгыы иихәо змахауа.

Ңьюкы рҗаца – быста хьаса,  
Ңьюкы рҗаца – җәыд мыршьшыы.  
Ңьюкы рҗаца – газа җырҗаса,  
Адәы дықәуп деилашьшыы.

15. 08. 2012

## СЫБЛА ИААХГЫЛОИТ

Зны-зынла схала саныҗоу,  
Ианыстахым азәгыы ибара.  
Ңьюкы-җьюкы цәымҗла исзыҗоу,  
Сыбла иаахгылоит убра.

Сыбла иаахгылоит ашыццэа,  
Сганаф матцас ихэазо.  
Цьоукгы изхазцаз афыц цэа,  
Сыцэгъа, сызлакам зхэо.

Сыбла иаахгылоит цэгъарамзар,  
Бзиарак ахаан изымуц.  
Аңсадгьыл азын еимтэарамзар,  
Иахэаша уа иказымцац.

Агэыпхтқәа, зшыа еитцакәакәоу,  
Ухэан-схэанымзар ееик зымхэазо.  
Аџстаацэа ыкәтәоу зкәакәа,  
Цэгъарамзар ак зымбазо.

Сыбла даахгылоит мышьтацэгъак,  
Ашыжь дупылар уеикәшәом.  
Дгэырғьоит иузыкалар мшыцэгъак,  
Ацьныш диџызоуп дшәазом.

Зны-зынла схала саныкоу,  
Ианыстахым азэгъы ибара.  
Цьоукы-цьоукы цөымгла исзыкоу,  
Сыбла иаахгылоит убра.

22. 06. 2014

## СТЦӘЫЛХРА УАКӘЫЦУАМ

Са стцәылхра уакәцуам, сахьыкам ухатцоуп,  
Уқышә тыркәацәааны узфү цәгъахәароуп.  
Дсызкуазар хәа усышьтоуп, мазала усыцоуп,  
Уматуп, угәатцаф ашхам цәахыуп.

Иуаңызго урыгәтасуеит, иуеигъхо уреигзом,  
Умџа рфәкәар хәа ушәоит ахахаи.  
Уашьтоуп атың ду,аха уахь уа узнеизом,  
Зџызцәа ирыгәтасуа дтахоит иумахаи.

Ухатцазар уаи, нас, усыжәла аргам,  
Сыгхақәагъы сахәа сфәңхьа иаахтны.  
Зфумтуеи, уфәахахама, мамзаргъы ушәама,  
Уабаци ухьатцны шытахька угъежьны.

Ацхақәа зфәкәо аңсымцкьақәа уреиуп,  
Иухыхтәуп уцәа ауаа рцөымгра зыгроу.  
Сара сузтархом, сара аиаша сатцеиуп,  
Уара уоуп заңхьака зымџа фәкәоу.

## САНЫЦСЛАКГЫ

Сыңсы шәмырфыхан саныцслакгы,  
Схәтгәын шәакәшан шөымтәалан.

Иахцэагои хэа, ишабалакгы  
Акы ныхтэалашэа ишэымклан.

Имырцэазакэаны шықэсыла,  
Алашара ашэмырклан.  
Ишьтаз италаханьы шэтыла,  
Агэырѡа иашэмыргалан.

Ифымцэаазо мцак нашэхыжьны,  
Сыңсы сшыарц азоуп сызиаэ.  
Сыдгыл аңшзара ааныжьны,  
Уи азоуп убрахь сызцаэ.

Сыңсы шэмырфыхан саныцслакгы,  
Схаңгэын шэакэшан шэымтэалан.  
Иахцэагои хэа, ишабалакгы  
Акы ныхтэалашэа ишэымклан.

14. 06. 2009

\*\*\*

Ишхэыцуаз сышьхақэагы шлеит,  
Абааш дугы хэашхэашеит.  
Аңьяжэ амахэгы хыжэжэеит,  
Азы илеиуазгы табеит,  
Зыда кэараны иаанхеит.  
Адуinei убас иңшзоуп,  
Дгыли-жэѡани рышьхэа еивцоуп.

70

Цьара каршэроуп, цьара хроуп,  
Напказала иара аңцоуп,  
Иахзымдыруа зегь мазоуп.

\*\*\*

Иңхыз иалан, ицэа иалан,  
Адэы дықэын дгэакуа дкьалан.  
Атың дуқэа роуп дзышьтаэ,  
Иаңэеишьомызт уа дахьтэаз.  
Дхалеит ииулак дхаракны,  
Дгылан игэышгы тганы.  
Нас дкарыжьын дхырбганы,  
Днаргон инапы данкны.

\*\*\*

Иара изын зегь газацэоуп,  
Иңгэа дназго ицэа рцэоуп.  
Еизарас уахьнеилак дтэоуп,  
Иара итэала цэгьа дхэартоуп.  
Дшыбарбаруаз уи дышлеит,  
Баша имшқэа, иңхқэа игеит.  
Иахмахаит уи ихэоны,  
Кэыш ажэак еикэаршэаны.

71

\*\*\*

Ацәқәырпақәа гәрымуа еишьтан,  
Аеарыцкъон уажә амшын.  
Аҕәара тыкка ишьтан,  
Сыбла тхаха сазыңшын.

Ипхъарылон зегь шәаны,  
Псаатәгы хыршәламызт амшын.  
Агәамсамқәа еизықәәны,  
Итнагон арахь амшын.

Игәамтхамцуан, иғызуан,  
Игәаны иасуан аҕәара.  
Икараха аус ауан,  
Исызбомызт сызхара.

Ацәқәырпақәа гәрымуа еишьтан,  
Аеарыцкъон уажә амшын.  
Аҕәара тыкка ишьтан,  
Сыбла тхаха сазыңшын.

#### ИАНСОУА БЫСАЛАМ ШӘЖӘҚӘА

Иансоуа бысалам шәжәқәа,  
Сара сгәатцағ ааңынроуп.  
Ипхоуп амра шәахәқәа,  
Ускан ажәғангы лашоуп.

72

Исафсхьоу ашықәсқәа хынхәуеит,  
Псаатәцас мцәыжәада спыруеит.  
Ускан схылпа атыс тахәуеит,  
Илахғыху ашәак ииуеит.

Сәаңхьа ицәырцуеит Аңсынра  
Сқыта иахьымфасыз схәыңра.  
Бзың, са исзымбо сызхара,  
Амшын еиқәа аҕәара.

Сырхыңшылоит илашаза,  
Быбла гәыразқәа гәыкза.  
Слымха итафәуеит ихааза  
Бара бцәажәара пшқәза.

Иансоуа бысалам шәжәқәа,  
Сара сгәатцағ ааңынроуп.  
Ипхоуп амра шәахәқәа  
Ускан ажәғангы лашоуп.

#### АПСУА ТЫПҚА (Ашәа)

Апсуа тыпқа – зара тқәыцәа,  
Бнеила бара бхы шытқәыцәа.  
Апсуа тыпқа – абла тшаша,  
Апсуа тыпқа – амра шаша.

73

Гэында леипштэҕы башэахэ каҕлааит,  
Быхыыз ахрақәа ирҕаҕлааит.  
Аҕсуа тыҕҕа – сҕеипш лашара,  
Аҕсуа тыҕҕа – сышыжь шарә.

Сцыха зыхықәа реипш быцқыами,  
Нартаа дуқәа бырцырқыами.  
Иршанхала дгылы жәҕани,  
Иргәырғала баби бани.

Аҕсуа тыҕҕа – зара тқәыцәаа,  
Бнеила бара бхы шьтқәыцәаа.  
Аҕсуа тыҕҕа – абла тшаша,  
Аҕсуа тыҕҕа – амра шаша.

10. 09. 2011

#### АБЗИАБАРА АШӘА

Уахгы-ҕынгы смьтәазакәа,  
Абжеиҳан акрымфазакәа,  
Изыҕуан сара стәаны,  
Ашәа абзиабара иазкны.

Зны сшәахәон лара дымразарц,  
Зны сшәахәон лара дыҕсаатәзарц.  
Са дызбарц ҕазны дышәтны,  
Лыхыз сызхәомьт сацәшәаны.

Сгәы иабон иацы сынцәазшәа,  
Сгәы дахыкәшон лара мацәазшәа.  
Сымшқәа, сытхқәа аапынран,  
Гәаныла са сызҕызырран.

Ашьтахь сшааиуаз схы еилагазшәа,  
Сара исфазгы цаҕкәазшәа,  
Адәы сықәхеит стыггаза,  
Сара сиеипшхеит агаза.

Сара исыхыыз уаргы иунырып,  
Сара саҕхәа иусырдырып,  
Хьаакәак ауаҕы дызгақәо,  
Абзиабара ишахықәо.

Икамларц иара еижәаган,  
Цьоукы рзыхәаны ихәмарган.  
Изыҕуеит аҕа баны,  
Ашәа абзиабара иазкны.

Уаҕхәа, саҕхәа игәынкылан,  
Усыцдәуа угәы аанкылан.  
Ухьаа ззахтахи умхәан,  
Уамашәа сбаны умышәхәан.

Дызмам дарбан зхатә Лаура,  
О, изымбжәаз сара сура.  
Са сцәанырра итаһаз,  
Игәырҕаһаз, илаҕырзхаз.

Зегь еицшума, нас, казшьала,  
Са сыблуп иахья са сшьала.  
Сыбзиабара иахылцыз сцаахаақаа,  
Идырлашааит ауаа шәыгәқаа.

#### БАРА БФЫМЦАН БСЫЛКЪЕИТ

Быблақаа сырхыцшылон,  
Аразра зхыжжыз.  
Саркьатцас сбынцшылон,  
Згәы халал аартыз.

Сбыхаацшны сышцаажәоз,  
Уа сара сыхьчит.  
Быхыз хәаны игәжәажәоз,  
Бҕацхья сыбла хкит.

Қышәкгы зымбазацыз,  
Бқышәқәа шьала итәын.  
Лафкгы зымхәазацыз,  
Бшанханы быцшын.

Бара бфымцан бсылкьеит,  
Сцаа-сжыы зегь былны.  
Нас суацах бындәылкьеит,  
Цшаластцас бцырны.

Исхаштыргь егьяа рыхьыз,  
Бара бтәы бзанцык.  
Ибдыруз бара быхыз,  
Сзафьизоуп нцаахәык.

Сцоит сара аамтала,  
Базныжыны ари атыц.  
Сцоит сара гәырәала,  
Исзеивымго сыцсыц.

Сцоит сахьцо исыцыз,  
Быуаәра лаша.  
Сцоит сахьцо исыцыз,  
Бынамыс ахцша.

Бзамәеи сара сзамәеи,  
Уаха еиниарым.  
Бымәеи сара сымәеи,  
Уаха еиқәшәарым.

Аха сара сбыхәоит  
Сбымшәилан бтәаны.  
Сара быхьыз сныхәоит,  
Сгәатцаҕ итәахны.

## ААҘЫНТӘИ АМРА

Азаза илаҗхоит шыжбы,  
Амра ашәахәақәа.  
Еиқәдыргоит аҗсаа рыбжбы,  
Ирхаҗыруа адәқәа.

Ацәа иалцит зегь анша,  
Рхы-ргәы лашаза.  
Ааҗын ашыжь, иасуа аҗша  
Иуныруеит иҗхаза.

Атаҗмада ибла ччо,  
Дгылеит иахьаггы.  
Амра ашәахәақәа иҗаччо,  
Дгәыҗуеит уатә азггы.

Ааҗынтәи амра җхоит, иҗхоит,  
Игәыбзыҗуп ашәахәа.  
Амаалықь җшқа иҗаҗхоит,  
Згара хәыч җысуа.

## АҘСЫНТӘЫЛА

*Апоема*

Сара стәыла ршаз аахысггы,  
Ҙынчрак аман иҗамлаҗт.  
Джылҗшны аҗсуа данхысггы,  
Ихымта баша имкашәаҗт.

Еибашьран Леон ихаанггы,  
Ашьха-ага зегь хьчатәын.  
Ускан, амҗаҗьырра аанггы,  
Ҙсыбаҗла аҗәара зегь җәын.

Зегь арахь Аҗсныҗа ижәылон,  
Аҗсуа гәаҗрыла дынхон.  
Кьагәа гәымшәа иҗызҗәа җыжәлон,  
Уаа шәҗык азәы иҗаирхон.

О, изхәода стәыла агәаҗра,  
Аҗсны абжак җадырҗәхьан.  
Алахәа еиқәатәа аҗырра,  
Инхаз ргәы җнашьаахьан.



Ишьтан ақытақәа тынхада,  
Иҕан шәацъхәаф дызмазамыз.  
Дал, Цабал, иахыда, инхада,  
Хадгғыл тацәын хәызмазамыз.

Уа бнатас хара хаилыршьааит,  
Җажәеи жәибжь шықәсазы.  
Ашхам нрытаны иаарылгеит,  
Хцеицәа иреиғъзақәаз зегғы.

Шаҕафыда итаһазгғы,  
Аибашьра ду иннарцәаз.  
Ахәрақәа зоуны инхазгғы,  
Зыцстазаара ҕаҕәаһаз!

Нас рәаархеит еишьтагыла,  
Җа хгәылацәа рәага кны.  
Рыфәнқәа еиврыцхаа еиваргыла,  
Ирыртон иҕатцаны.

Бериеи Сталини рнапала,  
Арт аусқәа зегь ҕатцан.  
Җабна хыршьаауан еихала,  
Дара алшарақәа рзаццан.

Ацсынтәыла иалаз алхны,  
Дара рымчқәа таццаны,  
Иахәагылеит рабцъар шьтыхны,  
Шәарбанқәоу хәа рәыргәҕәаны.

Хара хәуп ара иацшәымоу,  
Шәарт нхытцынтә шәаанагеит.  
Нхартас хадгғыл ауп ишәымоу,  
Мчыла ихамжәаны ижәгеит.

Иадырkit зны хашколқәа,  
Хбызшәа хәырхырц иццакны.  
Җа хтоурых рышәуан ақыртқәа,  
Рхы иааташәо антцаны.

Хгәыхәанзамкәа дара хәқәлеит,  
Бцъарс ирымаз еизганы.  
Амца ажәто хадгғыл иқәлеит,  
Иргон хмал зегь еимтцәаны.

Убри аамтаз имшәоз хатцак,  
Уа дазгылеит Ацсынра.  
Дымтәазеит бахәык иенатцак,  
Ацсуаа избомызт изхара.

Ирмацәысуа уи дәагылеит,  
Иашьцәа Нартаа изыцшынын.  
Ацсуаа гәымшәақәа драцгылеит,  
Бзоу ацхзыршәаш аҕашын.

Иажәа хымцақәа итҕьозгғы,  
Дагон аҕа деилблааны.  
Иац хазмыхәоз, изымуазгғы,  
Дызмырт Гәымста игәаҕны.

Агәымшәара иара илан,  
Агәагърагъы иара убас.  
Д-Браскылын, д-Сасрыкәан,  
Дахзымгылеи аға ицас.

Дшәомызт Арзынба, дфырхатан,  
Дазгылт Аңсны дшәауафны.  
Ххьаакәа еидараха уи дрытан,  
Дахзыкәлеит дыхәшәтәыфны.

Нхытци-аахытци еидкылан,  
Дцон аға хәымга дыңхарс.  
Хажәларгъы азәыкны еидгылан,  
Ирузомызт уанрыбжъас.

Имч-илшара, игәабзиара,  
Мап, дамеигзазеит акгъы.  
Аңсны азы итаҳын абзиара,  
Иакәуитцон ихгъы-иңсгъы.

Шакафыда уака ишьталаз,  
Хцеицәа иреиғъзақәаз тахеит.  
Хакәихырцаз хашта италаз,  
Дгәых, дпыххааны дыргеит.

Ус хашнеиуаз цюок аацәыртцын,  
Дхамбааит Арзынба рымхәеи.  
Ашьхытәреиңш рытра итытцын,  
Акәа аштаф имеizei.

Урт ирылан Москва итәазгъы,  
Аибашьраан қяф уны.  
Арзынба изын зыңсы таңгъы,  
Иҕагылаз нас иаахәаны.

Урт ирылан акәардә татаз,  
Зхы-зыңсы зтиуаз.  
Аңсны ангәакәуаз, ианшәартаз,  
Шәача ашампанфы зжәуаз.

Хцеицәа антахоз реыртцынны,  
Гәата-бгәата Акәа итәаз.  
Ианыкалахгъы ирымчны,  
Ицәытатәан хазтиуаз.

Урт ирылан збызшәа згәаламз,  
Зхәыцқәа аңсшәа дызмыртцоз.  
Урт ирылан зыла аш хылаз,  
Ғыңымзар акгъы зымбоз.

Нас идәыкәлеит ашта икәтцын,  
Реихстаг ргозшәа реыргәгәаны.  
Мшын цәкәырпоушәа дара хытцын,  
Иаауан рнапқәа еибаркны.

Реырхатцаны, еивагыла,  
Иакәшеит аихабыра рхан.  
Ашә пыххааны, иасны хыла,  
Нас ифналеит уахь еихан.

Рхэы рыҕо рангыы рабгыы,  
Итээз ртыпқәа дыркшахьан.  
Ихыршьхьан рыкәабага қәабгыы,  
Цьоукгыы рашәахә рхәахьан.

Азәы иҕеитдон хыхьынтә иршәны,  
Арзынба ипатрет зныз.  
Даҕеазә уа деимдон иекаршәны,  
Дыркәахауан игәағ зкыз.

Аброуп дахьтаһазгыы Тамара,  
Аңсынтәыла хәын еиҕах.  
Хҕәы хамнаҕьейт лҕахара,  
Иахмоугәышьейт уаха цсгах.

Ех, сыңсыхгыы абри мбакәа,  
Сыжәлар еилагазшәа еилан.  
Сызлатәари иҕаз мхәакәа,  
Сгәыҕрақәа еилапыххаа ишьтан.

Хыла-гәыла ауаа еилартан,  
Дара ртыпқәарҕе тынч итәоуп.  
Ха шәахтәым хәа цьюукгыы пхарцан,  
Илеиҕеиуа рашта иҕоуп.

Ак хдырхагаһазшәа ауп хшыҕоу,  
Пшацәҕыак хасын хаипхьнартеит.  
Хьаас хрымоуп хара иахзыҕоу,  
Хашьцәа агәырҕа иахаргеит.

Аҕәкәа-кәкәа хәа еиҕахысуеит,  
Иреиҕу хачкәынцәа тахоит.  
Аамта зиастас имҕасуеит,  
Хара хәхәрақәа аанхоит.

Аңсынтәыла иасны еимырцәеит,  
Уаха-саха хәа иаҕуп.  
Ех, аңсымтәқәа сгәы пырцәеит,  
Цьара цсыхәак кататәуп.

Аибашьраҕы аиааира хгазар,  
Дпыххаа дҕахцазар аҕа.  
Аңсны лаша ахьз газар,  
Хҕеи гылазар еикәаҕа.

Иҕаһазгыы рыгәхьаа хкымзар,  
Хыла иахарсзар адамра.  
Егьхәқәзәми лаҕырзымзар,  
Ирыцхахеит Аңсынра.

Владислав иҕьабаа гәамта,  
Цьюук аҕызар акәахара.  
Анцәа иҕаҕеишьяз иҕамтан,  
Ихазныҕәымгеит хара.

Хбызшәа хьаас иҕамтакәа,  
Иаҕьыцзар ахәара.  
Хҕаскәа, хқьабзқәа мҕакәа,  
Ихалшару аҕиара.

Амал, аңараз еибашыуазар,  
Имтәуазар нас рыцсқәа.  
Аңсны хәаша ртиуазар,  
Идыртәырцазы рыгәқәа.

Ауаа реилыхра ҳафәымтыр,  
Хала шаапшуа ҳтахоит.  
Уа лыпхала аамта ҳзалмтыр,  
Азы хәашь ҳара ҳагоит.

Ҡни-дгыли ак аанымхеит,  
Уа зегь аахәоуп, зегь тиууп.  
Хрыцҳахеит, ҳара ҳиатымхеит,  
Хқытақәа атацәра иафуп.

Ғычи-қәычи, хага-загеи,  
Амаа ркыми инцәақәоуп.  
Иршеит зегьы ашьхеи-агеи,  
Амч ахыықоу рнапафәоуп.

Уа цьюк асны ҳабна хыршыааит,  
Цсааи-шәарахи зегь ршыит.  
Цьюк амшын итаз зегь тыршыааит,  
Аңсынтәыла тадырцәит.

Пату имам зықәра неиз,  
Ихшыф, ипышәа зегь мыцхәхеит.  
Уа цсыцқьала ихандеиз,  
Уажә дыззаҳтахи рхәеит.

Хәар ракәзар изтаҳыда,  
Анаркотика иагеит.  
Ицоит раамта цакыда,  
Ихлапшыдаха иаанхеит.

Ажәлар антәа усда-хәысда,  
Ашьақар фы иннарцәеит.  
Усоуп уқәхар еихабыда,  
Азәгыи шәаагыл имхәазеит.

Амашәырқәа ртыхәтәа мпцәозар,  
Хыда шақәф тахахъеи.  
Атыртыша зегь хнафозар,  
Хылпа қапшыаа зхәартеи.

Анышә иамоу ҳцеицәа рыцҳауп,  
Иаҳмыргәақып урт рпсы.  
Иаҳфәақәо ихыртцаз ацҳауп,  
Хара ҳхәыцып абаапсы.

Хныха баашқәа рфәақхәа ҳхырхәап,  
Рымч-рылшара агәра жәга.  
Иамузозар ҳхы хныхәап,  
Икаҳмыжып зегь хырбга.

Мап анакәха ҳусқәа башоуп,  
Адәы ҳақәхоит ҳаипхытта.  
Издгылатәу ахшыф аиашоуп,  
Агха ҳмыхыааит ҳагеита.

Уара иутәу, сара истәу  
Уи ҳаҗәтцып, шыта иазхоит.  
Цьоукгы атоурых ианыхтәу,  
Баша ирхәазо иаргоит.

Ажәлар реинраалараз игылаз,  
Ажәлар рашәа даҗсахоит.  
Ажәлар ракзаара хзырбгалаз,  
Ажәлар рышәиҗхьыз ихъзоит.

*2007–2010, Мысра*

## АМБАРАТӘИ АБАЛЛАДАҚӘА РЦИКЫЛ АҖНЫТӘ

*Мысра ахаблаҗы игылоуп, излархәо ала VI ашә. иақәлоу Амбаратәи абаа. Ирхәоит аамтала акәша-мыкәша ауаа рацәаны инхон хәа, насгыы Амбара абжеихарак амшын иагахъеит хәа. Ажәлар иаҗырҗеит имачымкәа абалладақәа, алегендақәа, ецуеиҗшым ахәамтәқәа, Амбара абаа иадхәалоу. Абра ианысҗоит Амбара азааигәара инхоз саншьцәа Шәлымаа ирызкыу җ-балладак.*

АҠСҤАА ЦАРКЫЫ  
*Абаллада*

Бзия избоит Амбара,  
Сыңсы убрақа иҫоуп.  
Краамҫа амбара,  
Сара сзы ихъанҫоуп.

Игылоуп имбгакәаны,  
Абааш еикәханы.  
Амаза мхәакәаны,  
Иахъанза иҫәахны.

Уапызҫада, узыргылада,  
Уҫоурых еилкаам.  
Знапаҫы уа уҫадаз,  
Ираҫәоуп ихәам.

Иҫам урха каршәрақәа,  
Изсауа амшын ихуп.  
Ибеиаз удгьыл чашәрақәа,  
Азы аҫақа иҫәахуп.

Ицон иқәха аамҫақәа,  
Ашықәсқәа ҫырны.  
ҫьоукгы ҫсгаха рымҫақәа,  
Назаза ихәәены.

Атәцәа ргон еидцаланы,  
Амшын ихыртҫон – ҫәаханым.  
Игәамҫуан ужәлар еицраланы,  
Рыла ҫраа иузҫшын.

Уааигәара ажәлақәа,  
Иқәынхоз ҫанҫәеит.  
Абаа ахыжәжәарақәа,  
Бақаны иаанхеит.

Шамахамзар аҫааоҫәа,  
Иҫамкәа еипҫхьбеит.  
Ишнеишнеиуаз аоҫҫаацәа,  
Иртәартан иҫалеит.

Зны-зынла амшыназы,  
Ахьшьцәа лбаалон.  
Аҫаазы рҫахыназы,  
Аҫсаса ааргалон.

Краамҫа иҫыҫуамызт,  
Рырахә ҫадырхәуан.

Абаахьгы имѡахыцуамызт,  
Быжькѡак раѡауан.

Дѡаѡхьеит уахык дрымбакѡаны,  
Ар рымца еикѡтцаны.  
Ажьи Пѡаца дымшѡакѡаны,  
Иѡьма гады шьны.

Дреиузааран иаамѡазы,  
Агѡаѡьра ду злаз.  
Икѡшазаап ашамѡазы,  
Акѡац аѡѡы заѡаз.

Пѡаца акѡац, акѡац хѡа,  
Иѡымхаза рхахѡѡа.  
Ааигѡа акѡац хамѡацт хѡа,  
Игон рбыжькѡа.

Ижѡылон дара еидгыланы,  
Иахаѡалон аихац.  
Иргарц акѡаб иѡыганы,  
Иѡьма гады акѡац.

Уѡѡстазаара срашоит хѡа,  
Диѡѡмаѡаруан ран.  
Иара шѡтыѡ сыркъашуеит хѡа,  
Ирылеитѡон атѡан.

Аѡѡстааѡѡа еидѡаланы,  
Рыѡѡкара даѡын.  
Рангы дыкѡаѡаланы,  
Амашѡыр лирун,

Идѡылѡцит нас еижѡыланы,  
Ршьамхы реадырѡеит.  
Амбара иѡабгьыжѡааны,  
Рхы ахьынахоз иѡеит.

Ирылалеит акьѡѡаѡа,  
Пѡаца еипхьирттан.  
Иашьѡан зегьы ркьырѡѡаѡа,  
Аутраѡѡа ирѡан.

Акды асал иѡѡалахан,  
Шѡлымбак, ус иаанижьт.  
Аѡѡстаа иаѡѡстааѡѡа алахан,  
Данакы дарѡыжт.

Ихѡѡѡабжьи уаргыломызт,  
Изшьапыкгы ѡѡѡеит.  
Краамѡа дзыхгыломызт,  
Дшыѡыркьуаз даанхеит.

Ихѡѡѡшуан Шѡлымааггы,  
Уамашѡа дбаны.

Дахылацшуан ртэы-рымааггы,  
Дыџнашькыруан рыџны.

Ршылатра иагхомызт,  
Ирымазамызт утэы.  
Рыџцараггы иамтџоомызт,  
Иќан еикџатэы.

Ицыхџа ашџагаггы,  
Ахыѓараџы итџаахын.  
Дыбналон ианибаггы,  
Уи аамтџа дazyцшы.

Уахыла дышьталоомызт,  
Ихџаа дахцсаауан.  
Дышьталарггы дыцџоомызт,  
Шаанзџа дыцшаауан.

Амца еикџэын аќџацџаџы,  
Икнаћан ахш еилашуа.  
Дѓаран ацшќа агараџы,  
Игџы хџычы тпраауа.

Ибла хџыцќџа тхахаза,  
Дџацџашуан атуан.  
Цќџа сеимдап исараза,  
Аџстџаа дыццакуан.

Стыхџа ашџага издыруада,  
Итџаахызар уа.  
Схџаа сыда изныруада,  
Дгылан деилашуа.

Ибагџышьеит ииулакггы,  
Дихџеит апшќа ихаќа.  
Стџы иагеит иахџцалакггы,  
Схы саќџитуп шыќа.

Ацшќа хџычы дынгарќааны,  
Дыштџааатџаауаз уа.  
Ахш ацара дынзааршџеланы,  
Ддџылцит дыццакуа.

Шџымџиааит хџа даггышџеит,  
Шџаггымпсааит ихџеит.  
Агџара тбаа дынтџашџышџеит,  
Нас абнарахџ деихеит.

Аџены абггы дыќамызт,  
Шџаарыцара дцан.  
Анггы гџырџаа лымамызт,  
Драшџо аутра дтан.

Иќалаз арыцћара,  
Ан лгџы еикџэнажџеит.



Аѡстаа царкыы ицхара,  
Зегы еиланагеит.

Абгы абна дылканы,  
Дааит рхэоит лассы.  
Дгылан ахы илканы,  
Изеивымго ицсы.

Дгылан краамта ҕымтзакэа,  
Дгылан ичханы.  
Уаха ашэхымс дызхымтзакэа,  
Дгылан уа дбылны.

Лпа лнапкэа икэыршан,  
Ан дыцсны дышьтан.  
Рыхьча лақэа рыкэшаны,  
Иууа ирхатэан.

\*\*\*

Ацсэа ртыц инықэцаны,  
Дцеит аб дыццакны.  
Ацсны аѡстаацэа ықэцаны,  
Сгьежьюеит нахэаны.

Дафын урт рыкнахара,  
Инцэарц имҕеиазо.  
Икарцахьюу гэнахарас,  
Акакала ирхыгзо.

Аха уаха илшазом,  
Ирхэоит даацсазеит.  
Ацыркыгы дзыпшаазом,  
Дзымныкэо дажэзеит.

Адэы иқэыз иашала,  
Иаштагы тацэит.  
Аѡстаа царкыы имшала,  
Ишэ-игэашэ акит.

*01. 09. 2014, Мысра*

АРБАҒЪ НЫХЭАРА  
*Абаллада*

Ирхэоит, Шэлымаа раштағы,  
Драазеит цьмахьчафык.  
Дмыцэацыт аиартағы,  
Ихчанцаны хчык.

Издыруамызт ишьтрагы,  
Ацсуара идыртон.  
Дрыман иара краамтагы,  
Русқэа зегь кайтон.

Диит агра иманы,  
Ихы табааны.

Цъара инеиргы дрыманы,  
Иаанхомызт дбаны.

Ахтабаа датэарбомызт,  
Ихтабаара азын.  
Иара уи изхыгомызт,  
Цэгъа гэырѡас икын.

Ирхэакэоз аниламза,  
Амбара дцаны,  
Мазала Тьрқэтэыланза,  
Дцазаап иезаны.

Дыкан уака краамтагы,  
Тэым цъара иагаз.  
Ирыздыруамызт Шэлымаагы,  
Ираазаз дзыниаз.

Уахык зны, ашамтазы,  
Ашэлымбақэа хиртэарц  
Дрықэлеит, рыцэа ацсымтазы,  
Иахцаны игарц.

Аццхэантэи\*\*\*\* иқэганы,  
Иңеигалеит абаа.  
Амшынахь икылганы,  
Изхитцарц ахтабаа.

---

\*\*\*\* Аццхэа – Мгэызырхэа ақ. Иатцанакуа хаблоуп.

Асабицэа рытцэабжыы,  
Азқэа танарбон.  
Ацэқэырцақэа рыгызбжыы,  
Ацаѡқэа фанарбгон.

Ихақэзеи хэашабгақэа,  
Амаазатэ дзаазаз.  
Ирзынхажыит абгақэа,  
Хаштақэа ицшзаз.

Тьрқэтэыла иахзалоузеи,  
Ххьяақэа хьантоуп.  
Хазцеитцаз закэ уалузеи,  
Ихаазаз дхагоуп.

Дыкан лцэа лтэымкэаны,  
Ртацак лабраа рфы.  
Дрылгон ианымкэаны,  
Дықазтгы аѡнафы.

Ирхэоит лара длоуит хэа,  
Ашьатамырзга аца.  
Цсеикэрхагас дроуит хэа,  
Иагаз ацэқэырца.

Мши-цхи длашарбагаха,  
Дыцшзаза изхауан.

Дыһан дыхьзырхэагаха,  
Иан диҕынтэаауан.

Аҕсуара атасқәагы,  
Лыцкәын илыртон.  
Иабацәа рыхтысқәагы,  
Ртәы налхәалон.

Шәлымаа рныхәара,  
Камыжкәа иҕалтон.  
Иаххылацшхәу ихәара,  
Лымч ҕанатон.

Имачыназ лаагарта,  
Рбаҕь хәычык лызхон.  
Адырҕашықәсан аныхәарта,  
Ашьабыста аанагон.

Зегь зымчу ибартазаап,  
Ацхыраара зтаху.  
Акымзарак рмыхьуазаап,  
Илацш хаа зху.

Ирхәоит ихшарагы,  
Маншәаланы иҕалеит.  
Ацсны иҕоу Шәлымаагы,  
Иара иҕынхеит.

Иахьагы икамыжьзакәа  
Рныхәарта ҕарттоит.  
Ахьызгы ахымхзакәа  
Ишааргац иааргоит.

*07.09.2014, Мысра*

### ПОСИК ИАХХӘААУ АБАЛЛАДА

Краамта иҕамызт Посик хәашабга,  
Илалан абнара амла ианакы.  
Ахьта иазымгазеит, ирзымфазеит абга,  
Ихынхәит Посик асы иантанакы.

Ихынхәит ашьарақәа аманы жәеиза,  
Дгәырҕо дапылеит ацшәма Закан.  
Ахәылҕаз аахәацәа агәырқьхәа ианеиза,  
Дырнычхәон иаазаз ахьа, акакан.

Ишьышыуан инапала Посик аҕәәҕәа,  
Усгы ихәахуан «сааҕсеит сшузҕшыз».  
Иҕамзи рыцха амла иаргәәҕуа,  
Афатәгы аиҕеит шаҕа атахыз.

Ажәәқәа ихәон зынзак игәырпшаагаз:  
«Скәыбца с-Посик, ссахәы қымфафыл.

Дныхәаз еибгала абгақәа урылзгаз,  
Уаха умцан, шыта абрақа уаангыл».

Ас еицш ажәа хаа Посик иамаҳацызт,  
Иазымычхазт аеырхәа алағырз ааит.  
Ахәатәҕыа тәыуа ацшәмаҕы имбацызт,  
Уигы дахыгылаз зынзак игәы цшааит.

Аха ашыыжь Посик зтахыдаз,  
Ашыарақәа иатцаз атцхны иҕихьан.  
Игәрфон иадырит Посик штынхадаз,  
Закан имакәан царала иҕәхьан.

Инытцтит ашышыхәа ацшәма данамба,  
Имида-гәидаха алахь еиқәтцаны.  
Инеиуан Посик, Посик хәашабга,  
Абнара шыҕаз ицон еиханы.

РИЦА  
*Алегенда*

Иблахкыгоу, иссиру акаршәра,  
Иқәсуан азиас Лаеҕсы.  
Убас еицш ицшзан ацсабара,  
Иалатцәон ауаҕы иҕсы.

Инхон арақа таацәарак  
Х-ҕы еишыцәа ыҕан дара.  
Иахәшыа затцәык дрыман нцәахшарак,  
Ритца хәа илышытан лара.

Аиашыцәа шәарыцон, бчарахцәан,  
Ахрақәа ирҕан есқьынҕы.  
Абҕабқәа ашыхақәа рықәцәан  
Урт ирызцшыин иахьаҕы.

Шоуран уи аҕены, цәҕыа шоуран,  
Амра кацеизон зынза.  
Иаалыкәршаны бна тоуран,  
Икеикеиуан ажәфан цқьаза.

Лҕылкәабан дықәиоуп лееилых,  
Азиас Лаеҕсы аҕәара.  
Амраҕы икыдыз зәышытых,  
Ритца дазбомызт азхара.

Лҕеитцыхны убрақа дахыықәиаз  
Шьхатәыла лҕаҕхьа ишанхон.  
Лыхцәы шәпақәа цыртны илықәҕсаз,  
Уапоушәа лара дыхнафон.

Нас, дҕықәтәан ашышыхәа анцәахшара,  
Иаашытылхит уақа аҕхьарца.

Итынчыз шьхатэыла ацсабара  
Иналыфит лбжыы ҕацаза.

### РИЦА ЛАШӘА

Азиас, азиас,  
Илеиуа ахҕеицш.  
Ицома иниас,  
Са сқәыцшра уа уеицш.

Ауарба, сгәы шьтызхуа,  
Еимыздо шьхеи-геи.  
Са сгәатца итыхо  
Ибахьоума адунеи.

Ашьабста, ашьабста,  
Сган аҕы ихәуа.  
Дхылахыр ушьта  
Ашәа сзырхәо.

Сымҕахь умааит,  
Скацқац хәыц иахьа.  
Азатәра сияаит  
Стәыуоит ҕаҕхьа.

Рица лбжыы хаа ашьхақәа ирхыцуан,  
Цсаатәгыы шәарахгыы шанхон.

Рица лбжыы хаа жәџанахь ишьтыцуан,  
Ацша лас иаманы ицон.

Уа абрагьцәа абнара илаз,  
Ғегьеи Иуцшареи ирахан.  
Умцан хәа иашьа дышицгылаз  
Ддәықәлеит Иуцшара деихан.

Иагьихәеит: «Схынхәуам уи дсымцшаакәа  
Ацхәызба зыбжыы хаа саҳаз.  
Илыцшроу, илсахьоу зымбакәа  
Абрагь назаза сзыткәаз».

Дцон уи ахагара изаазшәа  
Цслахәтцас, лбжыы акәын дызгоз.  
Жәџан иатцәан уаҕа дкашәазшәа  
Акаршәараҕ лбаа икаччоз.

Дыццакы-ццакуа ашьхара длалбааит,  
Илацш налықәшәеит ииаз.  
Ахатца ицәанырра дзазымиааит,  
Димбацызт ас еицш ицшзас.

Джәылеит хаха Иуцшара,  
Илыкәшеит уи инапқәа.  
Даирблуан Рица игәашыра  
Лытцәабжыы рхыџуан ахәқәа.

Ритца ңшза арыцхара дшақәшәаз,  
Уа ашьха уарба иабейт.  
Ажәѡақәа еитцнахын ишиашаз,  
Лашьцәа рышка еихейт.

Иќалаз лашьцәа иднардырын,  
Илеизар уаќа еихан.  
Рахәшьа затә Иуцшара дылиаин,  
Инапқәа лыкәырша дтәан.

Еилагейт лашьцәа илхагылаз,  
Їшьагашьха иахәа иќейт.  
Аха имаахакәа ицгылаз,  
Азиас амѡа цнацәейт.

Иацло итатәон уи есаaira  
Иуцшарагь дыѡт убри збаз.  
Илызхымгакәа Ритца лиаaira  
Леалтәейт азиа итатәаз.

Иќамызт уаха икаршәран  
Дызцомызт иапхьяќа шыта.  
Агацста Иуцшара уа дыршәны  
Далаижьт азиа агәта.

Аха иааилашын агәарахәа,  
Дфықәнажьылт наќ аќәара.

Даднамкылт дыцсымцкъан азыхәа,  
Дзиасхейт иаргыы убра.

Ишьхахейт ла лашьцәагь назаза,  
Аехәшьа лыцәа рыхьчаларц.  
Рылацш рызтыгом азы атца,  
Игәыгуейт мышкы зны дырбарц.

Абас ала Ритца ќалазшәа,  
Ажәлар рхәамтак иахәоит.  
Азиасгыы лтәйтцш азынхазшәа,  
Ублаф есаaira ицшзахоит.

## АХҚӘА

Суцәшәагәышьоит, Ацсынтәыла .....	6
Ацсуара.....	7
Асаркьал абжыы .....	8
Ацсуа қытақәа.....	11
Ацсны азы ашәа .....	12
Ауаа ркәышра .....	13
Абахә .....	14
Ихәмаруеит асы .....	15
Сгәы аацсагәышьеит.....	16
Сахьииз сқытахь .....	17
Лата.....	18
Ихастазом маиаа рхәамта .....	19
Слахынцә сазцшуп.....	20
Ацсынтәылоуп хәаас исымоу.....	22
Ахьзыншыларакәа.....	23
Мратцас ухыыз ҳарцхалап .....	23
Нан, сыцкәынцәа шәымццакын .....	24
Шәыпсқәа сыцуп сахьцалакгы.....	26
Ҳацсы арахәыц ианакыз .....	27
Уа, ухьшыцбан уфырхатцан.....	28
Сәыза гәакьа.....	29

Улымкаа.....	31
Уааира сазыцшуп.....	32
Зытәәан шыапы змырзыз.....	33
Сыжәга аәнықа .....	36
Уа ихәала, ихәала, макьана.....	38
Апоет.....	39
Уиит ура аацын шәтышаз.....	40
Гәыгәыца лаша .....	42
Анацәа рқыза.....	43
Смоҫа хәычы, сыхькәршәа .....	45
Дауҫ хәычы сгәазырхага .....	46
Ацхыз-лабҫаба.....	47
Сахьзарушь .....	49
"Исымбатцәкьеит дыздыруеижьтеи...".....	51
"Уи ихшара хәа уаә днымхеит...".....	51
"Ихы азын акгы дамыхәеит...".....	52
"Дузаарцшзом даныцәа башоуп...".....	52
Цьоукы рзыхәан.....	52
Акыр шықәса рышьтахь.....	53
Ных, абаацсы, них .....	53
Ауарашжәырҫаҫы.....	54
Ахәынапқәа .....	56
"Ажәеинраалак зәыр стахын...".....	57
"Уи дубом дыччо, дыхәмаруа...".....	58
"Ацх лашьцара...".....	60
"Знык ихәлар...".....	60
"Ианишьазом уи азәгы...".....	61
Алахәа еикәатцәа.....	62

"Уа дгәаҕуа даҕроуп ицәартә..."	62
Абри ашҕа аҕшәымас иамаз.....	63
Ҕхызырла .....	64
Ҕьюуҕы рҕаца .....	65
Сыбла иаахҕылоит.....	66
Стәылхра уаҕәытцауам.....	68
Саныҕслакҕы.....	68
"Ишхәыцуаз сышьхақәаҕы шлеит..."	69
"Иҕхыз иалан..."	70
"Иара изын зегь газәәоуп .."	70
"Ацәқәырҕақәа гәрымуа еишьтан..."	71
Иансоуа бысалам шәҕәқәа .....	71
Аҕсуа тыҕҕа .....	72
Абзиабара ашәа .....	73
Бара бфымцан бсылҕеит .....	75
Ааҕынтәи амра.....	77
Аҕсынтәыла .....	77
Амбаратәи абалладақәа.....	88
Аәстаа царкыы .....	89
Арбаҕь ныхәара .....	96
Посик иаххәауу абаллада.....	100
Рица .....	101
Рица лашәа.....	103

Иура Ҕақәчыҕ-иҕа Ҕкыын

## **АБАХӘ**

Ажәеинраалақәа, апоема,  
абалладақәа, алегенда

Юрий Такучичович Пкин

## **СКАЛА**

Стихи, поэма, баллады, легенда

*На абхазском языке*



Аредактор *В. Касланзиа*  
Акорректор  
Асахьятыхшы *Р. Габлиа*  
Компиутерла еикәлыршәеит *А. Аңыныңьал*

Аформат 70x100/1/32. Атираж 300.  
Иќацә. акь. бғы. 3,5. Инықә. акь. бғы. 4,5.  
Ағацаңќа №